КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШОАТТА, 16 ДЕКАБРЬ, 1967 шу.
№ 149 (4474).
Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КХОАЧАШЪЯЬЙ ШИН ШЕРА ПЛАН

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ КОТАЛО

Йоккха къахьегама котало яьнхай республика промышленноста болхлоша. Шерра социалистически яхь а йоаржаяь ханал хьалха, дийтталагIча декабре кхоачашъяьй промышленни производства ерригача объемага диллача пятилетка шин шера план.

Итташ миллионий соми маьха продукци арахецаргья декабрех юхедисача деношка пятилетка кхоалагIча шера чотах. ДIадахача шин шера 31,8 процент алсамъяьннай арахецаш йола промышленни продукци.

Лакхача темпашца дегIаух промышленноста керттера доанъеш: мехкдаьтта доахар, мехкдаьтта чакхдоахар, химически, машинашъер. ТIеххьарча шин шера 4,6 миллион тонн дукхагIа доах вай республике мехкдаьтта, газ — 800 миллион кубически метр.

Дикка тIехкхоачашъяьй шин шера задани къахьегама овсарле лакхъяра даькъе а. Цхьан болхлечо промышленносте хьадер лакхдениад 21,5 процент. Общественни производства эффективность лакхъяра, материалаш, доагор, бедал кхоибеш лелаяра чотах продукцега дIадодар планах доагIачул совгIа лохдарах шин шера кходаь ахча 15 миллион сом гаргга да.

Промышленни предприятей болхлошта, инженерно-технически болхлошта юкъе дIахо ме йода чIоагIагIа яржаш латт пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра дIайолаяь социалистически яхь.

СРР делегаци Москве кхачар

МОСКВА, 14 декабрь. (ТАСС). КПСС Центральни Комитетон Советски правительствай еха а йийха, тахан официальни доттагIала визитагIа Москве кхьчай Румынски коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь, СРР Паччахьалкхен Совета Председатель Николае Чаушеску керте вола Румыне Социалистически Республика партийно-правительственни делегаци.

СРР-и СССР-и паччахьалкхений байракхашца хозъьча Киевски вокзале хьаьшашта накъабахабар новкъостий Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин.

КРЕМЛЕРА ПЕРЕГОВОРАШ

Кремле 14 декабре йолаеннай советски кулгалхоштеи Румыне Социалистически Республика партийно-правительственни делегаценеи юкъера переговораш.

Советски оагIонгахьара переговорашта юкъе дакъа лоацаш ба: КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь М. А. Суслов, КПСС ЦК Политбюро член, ВЦСПС председатель А. Н. Шелепин, кхыбараш.

СРР оагIонгахьара переговорашта юкъе дакъа лоац: РКП ЦК Генеральни секретара, СРР Паччахьалкхен совета Председатела Николае Чаушескус, РКП ЦК Исполнительни комитетеи Массазарча президиумеи члена, СРР Министрий Совета председатела Ион Георге Маурера, РКП ЦК Исполнительни комитетеи Массазарча президиумеи члена Румыне профсоюзий Массане юкъарча объединене Центральни совета Председатела Георге Апостола, РКП ЦК Исполнительни комитетеи Массазарча президиумеи члена СРР Министрий Совета Председатела заместителa, Iилман тохкамаш дара Къаман совета Председатела Александру Бырлэдянус, РКП ЦК Исполнительни комитетеи Массазарча президиумеи члена, РКП ЦК секретара Киву Стойкос, кхыбараша.

ДоттагIала хьал а латташ чакхъяьнна переговораш йолча хана шинна а оагIон хьашташ долаш долча дешай хьакъехьа вIаши дагабийлар.

Переговораш 15 декабре дIахо а хургья.

(ТАСС).

ГДР ДЕЛЕГАЦИ МОСКВЕРА ДIАЯХАР

12-ча декабре саррахьа Москвера дIаяхар СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Паччалхьалкхен Совета Председатель Вальтер Ульбрихт керте латта Германски Демократически Республика партийно-правительственни делегаци.

ГДР-еи СССР-еи паччахьалкхений байракхашца егача Белорусски вокзале беза хьаьший накъабаха баьхкар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь А. П. Кириленко, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель К. Т. Мазуров, кхыбола официальни нах.

Владимир Ильича цIерагIча Московски электромеханически заводa коллективо юбилейни шу дика чакхдоаких.

Укх шера заводе карадерзаду 100 киловольтал тIех низ бола электродвигателий кердача серегIара 10 тайпеи осинхронни электродвигателий ши тайпеи арахецилга.

СУРТА ТIА: электромотораш вIашаллаш вIашагIдехкача цехе. Слесараш - сборщикаш И. С. Ярини В. Д. Маслови 20-ча габарита электродвигатела ротор вIашагIйоллаш боахк. Царех пайда эцаргйолаш йовхала электрически станцешка.

В. Куновеи

А. Стужинеи сурт.
ТАСС фотохроника.

Дерригача кхоачамех пайда эцаргба

НАЬСАРЕН РАЙОН

Парте XXIII-ча съезда решенеша дегаш увраоттадаь болча Наьсарен района юрта боахама къахьегамхоша белгталара толамаш даьхад юбилейни 1967 шера паччахьалкхен плани социалистически декхараши кхоачашдара даькъе.

Шоай торонаши кхоачамаши бокъонца мелла а хайна, юрта боахама болхлоша декхар тIайийпад: 1968 шера хIара гектара тIара 21,4 центнерал кIезигагIа доацаш ялат даккха, цу даькъе хьажкIаш — хIара гектара тIара 27,4 центнер. Деррига чудахьаш дола ялат 31.000 тоннага дIакхоачалерга. Лаьхен амбарашка чутоссаргда 16.300 тоннал кIезигагIа доацаш ялат, планах тасса дезар 15.000 тонн долча. 1968 шера бIаьстан юхье кхашка ду балхаш чакхдахара ший ханнахьа кийчо елга Iалашдергда. Фу, пIеи а дь, дIадувча кондицешка кхоачадергда 1-гIа январь хьатIакхачалехьа. Торакторш, лаьтта тоадуи культураш дIаюви машинаш 1968 шера 1-гIа март хьатIакхачалехьа тоаяь йоахаргья.

Района хьайбаш леладераша 1968 шера къовсам лоаттабергба еррига йоаккхаш йола шура 4.990 тоннал кIезигагIа йоацаш, дулх 879 тоннал кIезигагIа доацаш хилийтар духьа. Планал совгIа йохкаргья 100 тонн шура, 50 тонн дулха. ВIаштIехьдоаккхаргда хIара Iаттагара 1660 килограмм шура, хIара устагIанна тIера 2,8 килограмм тха доаккхилга. ХIара 100 Iаттаи шинарийнеи тIехьа хьалкхедерга 85 Iаса, хIара 100 жийна тIехьа — 90 Iаьхар. Иназа механизаци ергья 7 коровника, 3 свинарника, 4 кормоцеха.

Юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяр духьа къовсам а лоаттабеш, пятилетка чакхъялалехьа планал совгIа 3 эзар тонн ялат доххаргда совхозий коллективаша. Паччахьалкхенга ялата культураш йохкара пхе шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, пятилетка чакхъялалехьа планал совгIа 3000 тонн йохкаргья. 1970 шера Iалашдергда деррига долхаш дола генараш 2600 тоннага, коартолаш 10300 тоннага дIакхоачаелга.

Хьайбай боахамерча болхлоша декхар тIайийпад пятилетка шерашка 4125 тонн дулх, 24400 тонн шура, 174 тонн тха даккха. Пхе шера планал совгIа паччахьалкхенга лохкаргда: 70 тонн дулх, 800 тонн шура. Дулхи шуреи эцара пхе шера план 1970 шера 7-гIа ноябрь хьатIакхачалехьа кхоачашъергья совхозаша.

Хьайбай продукташ дукхагIа йоахаргья доахан дебадареи цар продуктивность лакхъяреи чотах. Пятилетка чакхйоаллаш юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара 1835 килограмм шура, хIара устагIанна тIера 3 килограмм тха доаккхилга вIаштIехьдоаккхаргда оаха.

ТолашагIа йола опыт дIахо юкъейоалаяра, экономически болх тоабареи техниках пайда дикагIа эцареи, пайда эцанза диса кхоачамаш хьагучадахара чотах 1970 шера вIаштIехьдоаккхаргда ялат даккхарга дIабода мах 8 процент, дулх даккхарга бодар 3 процент, шура яккхарга бодар 4 процент лохбелга. Къахьегама овсарле пхе шера 40 процент лохъергья.

Юрташкарча къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш тоадара еррига отделенешка, тракторно - полеводчески бригадашка цIе уголокаш кийчъергья, кхашкара балхаш дIадоладалалехьа ерригача бригадашкара станаш тоаергья, 6 бригаде керда станаш хьалъергья. 1970 шерале гаьнаш йогIаргья 16 тракторни бригада чудалхашка, салоIа цIенош кийчдергда механизатораштеи хьайбай боахамерча болхлоштеи.

Района юрта боахама къахьегамхоша деррига низаш тIадохийтаргда пятилетка задаиеш толамс кхоачашъяра, керда толамаш доахаргда КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра даькъе.

Декхараш дийца а дийца тIайийцад партактива районни собране.

КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЕРГЬЯ

ВЕДАНА РАЙОН

1967 шу вай Даьхен историена юкъедоагIаргда Сийлахь-боккхача Октябра ах бIаь шу дизара, коммунизм котъяккхар духьа лоаттабеча къовсаме советски халкъа карагIдаьннача сийлахьча гIулакхий шу санна.

Башха-дика цIей хьатIакхоачаш Ведана райондо рапорт делар юртбоахама продукце керттера тайпаш дохкара паччахьалкхен планаш-заказаш ханал хьалха вIашкхоачийдара хьакъехьа, вIаштIехьдаьккхар из дикка дукхагIа йоаккхилга. 1-гIа декабрь хьатIакхачалехьа 50 тонн дохка дезаш хинна ялат 663 тонн дехкар. Планал совгIа ехкай 25 тонн дулха, 177 тонн шурий.

Дика къахьийгад хаоттама хьалаш аьрдагIа хиннадоллашехьа а хIара гектара тIара 17—19 центнер ялата гульяьча Кирова, Орджоникидзе, Ленина цIерагIча колхозий лаьтташ леладераша.

Советски Iаьдала ах бIаь шу дизара юбилейна яха йоагIача тайпара накъаяхар духьа лелаяьча яхьа итогех КПСС Ведана райкомеи къахьегамхой депутатий райсовета исполкомеи памятни байракх еннай Кирова цIерагIча колхоза.

Къахьегаме лакха хьоккхамаш даьхад итташ къахьегамхоша. Орджоникидзе цIерагIча колхозерча хьажкIаш лелаеча звеной звеньевая Яхъяев Зулане 15 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 60 центнер хьажкIаш яьхай. Тхьамка леладеча звеной звеньеваяс — коммунистически къахьегама ударника Идрисова Даккала хIара гектара тIара тхьамкий екъача листа 12 центнер совгIа яьккхай. Ленина цIерагIча колхозерча доярка, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Сидиева Зарване 11 бетта хIара Iаттагара 1700 килограмм шура яьккхай шера декхарах яккха езаш хиннача 1500 килограммана меттел. Карл Маркса цIерагIча колхозерча скотника Довтукаев Доккас, денеи бийсанеи Iаьсашта 550 грамм дулх тIадеттадалийтад планах 400 грамм деттадалийта дезача.

Хьалхалаттача КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча Грозненски крекинг-завода, Сунженски юрта боахама къахьегамхой коллективай хьоккхамах дерригача боахамашка отта а яь, шерра йийцай лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ яхарен паччахьалкхенга йохкарен пхе шера планаш ханал хьалха кхоачашъяра тIаерзаяь мероприятеш.

Ведана района колхозаша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд: 1968 шера планал совгIа 275 тонн ялат даккха а деррига гулдеш дола из 2 эзар тоннага дIакхоачаде а, планах 50 тонн дохка дезача метте паччахьалкхенга 250 тонн ялат дохка. ХIара гектара тIара 16 центнерал кIезигагIа доацаш ялат гулде. Тхьамкеи новрий борци баккхара планаш тIеххкоачашъе. Тхьамка 110 гектара тIа, новрий борц 160 гектара тIа дIабе. хIара гектара тIара 10 центнер тхьамкий екъа лордаш гулъе.

Бехктокхаме декхараш шоашта хьалхашка оттаду хьайбаш леладераша а. 1968 шера цар къовсам лоаттабергба еррига йоаккхаш йола шура 950 тоннал, дулх 220 тоннал кIезигагIа хургдоацача дIакхоачаде. Дош деннад планал совгIа 200 тонн шурийи 15 тонн дулхеи йохка.

ХIара 100 Iаттаи шинарийнеи тIехьа 80 Iаса кхеделга, хIара 100 жийна тIехьа 90 Iаьхар хьалкхебелга Iалашдергда оаха. ХIара Iаттагара 1200 килограмм шура йоаккхаргья, денеи бийсанеи тIакхеташ дола дулх 450 граммага дIакхоачадергда.

Боахама шера хьалхагIе а яьча итогаша, лакхбаьча производства боарамо, кхоанарча ден перспективаша колхозашка йиш хилийтай пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра лоархIамаш де. 5 шера 15,5 эзар тонн ялата яккха лаьрхIад планах 14 эзар тонн яккха езача метте. Пхе шера паччахьалкхенга 250 тонн ялата культурай йохка аьнна оттаяь план районо 1966 шерре а кхоачашъяьй. Пхе шера планал совгIа дохкаргда 1500 тонн чIат.

Района боахамашка планах лаьрхIача 250 тоннана меттел пхе шера доаккхаргда 400 тонн тхьамка. Пхе шера доаха новраш 400—450 эзарнега дIакхоачаргда.

Пхе шера планал совгIа паччахьалкхенга дIалуш а дохкаш а дола дулх 65 тонн хургда, шура — 650 тонн. Паччахьалкхенга дулх дохкара пхе шера план 1970 шера 1-гIа октябрь хьатIакхачалехьа кхоачашъергья колхозаша, шура йохкара план — диъ шера.

Кирова цIерагIча колхозо шу хьалхагIа кхоачашъергья дулх дохкара план.

ТIаьчаш дола декхараш кхоачашдургдаш лаьтта леладареи хьайбаш леладареи культура дIахо ай ца йича. 1968 шера чуэца лаьрхIа гурахьа дув ялаташ 1700 гектара тIа дIадийнад керттерча даькъе дикагIа йолча ханашка. лакхагIча кондицеех дола фу тоссаш. Гурахьа дув кIа дIадийначa 500 гектара тIа 2,5—3 центнер суперфосфат а тессай.

Керттера пропашной культураш зяба аьхача лаьтта дIаюврья, дIаера стандарта 1-чеи 2-чеи классех дола фу а тоссаш, 1-гIа январь хьатIакхачалехьа фу кийчдаь а 1-гIа март хьатIакхачалехьа тракторашта, лаьтта тоадечеи культураш дIаювчеи машинашта ремонт яь а йоаккхаргья.

Шерагара шу массаза доал тIера кIотаргаш дIаяхареи боса оагIош ахареи наькъаца шердергда оаха дIадув лаьтташ. Кхы тIа а мероприятеш чакхйоахаргья эрий яда даьгIенаши цонаши тоаяра. кхы культураш дIаера пайдана доацача лаьтташка дIаювш йола цкъа дIайийча дуккхача шерашка тIаювла баьцаш 500 гектарага дIакхоачаргья.

ДIайийна еррига пропашной культураш гурахье а дена звеньяшта дIаекъаргья.

Хьайбай продукташ дукхагIа йоахаргья Iулаш дебадара, доаханна контракташ яра, доахана продуктивность лакхъяра чотах. Пятилетка чакхйоалаш юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 1400 килограммага, хIара устагIанна тIера доаккха тха 2,2 килограммага, денеи бийсанеи юкъера лаьрхIача бежана тIакхета дулх 500 граммага дIакхоачадергда.

Хьайбай продуктивность лакхъяра къаьстта уйла тIайохийтаргья дика доакъараш дукхагIа кийчдара.

Доахана фу тоадара вIаштIехьдоаккхаргда царна искусственни осеменени елга, дикагIа дола хьайбаш хьа а хержа къаьстта группа ергья — племенной тайпаех. Племенной тайпаех долча доахана даь Iаьсий шура дукхагIа а мелаеш хьалкхедергда. Кхаь колхозерча хьайбаш леладеча фермашта комплексни механизаци ергья.

Валови, товарни продукци дукхагIа йоаккхача ханна оаха вIаштIехьдоаккхаргда 1968 шера из яккхарга дIабода мах планал совгIа 5 процент лохбелга. Къахьегама овсарле пхе шера 40 процент лакхъергья.

Культурно-бытовой хьалаш тоадергда. 1968 шера хьалъяь йоаргья 100 моттиг йола берий бешамаш, ясли, 300 моттиг йола 2 клуб. 1970 шерале кхы тIа а хьалъергья 600 моттиг йола 3 клуби 50 моттиг йола берий ясли.

ТIайийца декхараш кхоачашдара деррига низаш тIадохийт района колхозий къахьегамхоша.

Декхараш дийца а дийца тIайийцад района колхозий къахьегамхой юкъарча собранешка.

ЛАЬТТА ЛЕЛАДАРА КУЛЬТУРА ЛАКХЪЕРГЬЯ ОАХА

ШАЬЛА РАЙОН

Шаьла района къахьегамхоша а доккхал ду юбилейни шера юртбоахама продукташ яхареи паччахьалкхенга йохкареи даькъе шоашта карагIдаьннача толамех.

1-гIа декабрь хьатIакхачалехьа тIеххкоачашйир районо ялат, шекара свекла, фуаш, тха дохкара план. Шу чакхдалалехьа планал совгIа дохкаргда: 30 центнер дулх, 50 тонн шура, 200 эзар фуъ, 100 тонн тхьамкий екъа лордаш.

Хьалхабаьннаб «Южный» яхача совхоза болхлойи специалисташи, Ленина цIерагIча юртбоахама артела колхозхой. Дикача толамашца гIаддигал тхо производстве хьалхалаттараша «Джалка» яхача совхозерча свекла лелаеча звеной звеньеваяс Зебирова Ховрас хIара гектара тIара 620 центнер шекара свекла яьккхай. «Южный» совхозерча звеньевоя Солтахмадов ХIарона хIара гектара тIара 480 центнер шекара свекла яьккхай. Башха-дика толамаш даьхад тхьамка леладераша. Куйбышева цIерагIча колхозерча Дигаева Ирматеи XX-ча партсъезда цIерагIча колхозерча Решидова Айзайи звеноша хIара гектара тIара 18 центнер екъа лордаш гулъяьй планах 10 центнер мара гулъе ца езача.

Къахьегама лакха хьокхамаш даьхад дуккхача хьайбаш леладераша. Шера декхарах 1800 килограмм яккха езаш хиннача метта 10 бетта хIара Iаттагара 2200 килограмм шура яьккхай «Автуринский» совхозерча доярка Харипова Аманта, «Южный» совхозерча доярка Исралова Комета хIара Iаттагара 2150 килограмм шура яьккхай.

Мехка хьалхалаттача коллективай хьоккхамах а сунженцаша дIадоладаь гIулакх чIоагIа хьаллоацаш а района дерригача боахамаша кийч а яь шерра чакхъяьхай лаьтташцарен хьайбашкарен йоала продукташ яхареи паччахьалкхенга йохкареи даькъе пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра. Юрта боахам дIахо дегIаккхувлара, долаш долча кхоачамехи торонехи биззагIа пайда эцара йоакхо а еш, колхозхошеи совхозий болхлошеи шоашта хьалхашка декхар оттадаьд: 1968 шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 22 центнерал кIезигагIа доацаш ялат даккха. хий дехкача лаьттай хIара гектара тIара 35 центнер ялатайна лаьрхIа хьажкIаш гулъе. 36000 тонн ялат даккха а планах лаьрхIача 11000 тонна меттел Даьхен амбарашка 13000 тонн ялат чутасса а. Паччахьалкхенга планах йохка лаьрхIача 60 эзар тонна меттел 70 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш шекара свекла йохка а планах 175 центнер яккха лаьрхIача метте хIара гектара тIара 200 центнерал кIезигагIа доацаш овлаш гулде а. ХIаьта хий дехкача лаьтташкара 350 центнер овлаш гулде а. Планах 200 тонн гулде лаьрхIача метте деррига гулдеш дола тхьамка 300 тоннага дIакхоачаде. ХIара гектара тIара екъача лордий 15 центнер яргйолаш тхьамкий хьувкъам лакхбе.

1968 шера района хьайбаш леладераша къовсам лоаттабергба хьайбай продукташ дIахо дукхагIа яхар духьа. 8200 тоннега кхоачаш йоаккхаргья шура, дулх — 1800 тоннага, фуаш — 385 эзарнета кхоачаш, планал совгIа доаккхаргда: 160 тонн дулх, 100 тонн шура, 300 эзар фуъ. ХIара кхоабача Iаттагара 1800 килограммал кIезигагIа йоацаш шура йоаккхилга, хIара яхкача котама тIехьара 140 фуъ гулделга Iалашдергда оаха. ХIара 100 Iаттаи шинарийнеи тIехьа 95 Iасилг хьалкхедергда, хIара 100 наца-хьакхийна тIехьа 2000 хурск хьалкхеергья. Комплексни механизаци ергья хьайбаш леладеча 7 фермана, хIаьта пятилетка чакхйоалаш ерригача фермашта механизаци яь дергда тхо. 1968 шера шурий-товарни 3 ферма 2 смечах болх бе йолайолийтаргья оаха.

Шоай кхоачамаши торонаши лархIа а лаьрхIа, пхе шера плана заданеш ханал хьалха кхоачашъелга соцадаьд района колхозашеи совхозашеи.

Пхе шера планал совгIа дохкаргда 5000 тонн ялат, 300 тонн дулх, 400 тонн шура, 800 эзар фуъ. Дулхи шуреи дохкара пхе шера план 1970 шера 7-гIа ноябрь хьатIакхачалехьа кхоачашъергья района колхозашеи совхозашеи.

Куйбышева цIерагIча, Ленина цIерагIча, XX-ча партсъезда цIерагIча колхозаша диъ шераи ах шерай кхоачашъергья дулхи шуреи йохкара план, «Южный» совхозо 4 шера кхоачашъергья дулхи шуреи дохкара план.

ТIайийца декхараш лаьтта леладареи хьайбаш леладареи культура дIахо ай ца йича кхоачашъюлург ца хилар хета а деш 1968 шера хьукъама лаьрхIа гурахьа дув ялаташ 13560 гектара тIа дикагIа йолча ханашка лакхача агротехнически боараме дIадийнад района боахамаша. Гурахьа дув кIа дIаделехьа 1,5 центнер минеральни удобренеш тайсай. 1968 шера хьувкъам чуэцаргболча лаьтташка 50 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш органически удобренеш товсергья оаха.

Зябь аьхача лаьтта а дикагIча стандартах дола фу тоссаш а дIаювргья бIаьстан юхье юв еррига культураш. БIаьстан юхье ювча культурай фу 1968 шера 1-ча январал тIехьа ца доалийташ кийчдаь а тракторашти, лаьтта тоадечеи культураш дIаювчеи машинашта 1968 шера 1-гIа март хьатIакхачалехьа ремонт яь а даргда.

Хий дехкача лаьтташка дукхагIча даькъе маьхегIа йола ялата культураш хургья.

1968 шера шерра юкъедоаладергда оаха ах пара хьисапе лаьтта кийчделга, кIоаргга аьха шаьрлъяь зябь, юхкаш херцаелга, нохарашцеи предплужникашцеи лаьтта оахилга, культураш дIаелеи дIайийнача тIехьагIеи оахам тоIаделга, юкъейоалаергья кхычола хьалхалатта приемаш а. Еррига пропашной культураш дIайийна лаьтташ звеньяшта дIадекъаргда.

Доахан дикагIа долча доахкъарашца дерттIа кхоабилга хьайбай продуктивность лакхъяра даькъе керттера гIулакх а лоархIаш доаханнеи коа тIарча оалхазарашеи бIаьччача шера мел эша мошеи гIожеи доакъараш Iалашдара доакъарий конвейер вIашагIйоладергья оаха хIара колхозеи совхозеи.

Продукци тIа-гIа дукхагIа йоахаш цу цхьан ханча планахчул 4 процент дукхагIа лохбергба из яккхарга дIабода мах, къахьегама овсарле пхе шера 4 процент лакхъергья.

Юрташкарча къахьегамхошта культурно-бытовой хьалаш тоадар духьа нах бахача хIара пункте хьалъергья дика кийчъяь берий бешамаш яслеш, бахача наха бытовой гIулакхаш ду пункташ. Боахамий чотах хьалъергья 3 клуби 3 банни.

Района къахьегамхоша долла хIама дергда тIайийца декхараш силенца кхоачашдара, юртбоахама производство дегIайоалаяра даькъе керда толамаш дахарца Даьхе гIадъюргья.

Социалистически декхараш дийца а дийца массава раьза, а волаш тIайийцад колхозхойи совхозий болхлойи юкъарча собранешка.

ТОАЛУ БАЛХА ХЬАЛАШ

Шерагара шерага лакхлу медико-инструментальни завода экономика, цун болхлой къахьегама овсарле. Хьинар айденна къахьегар кхоачашдеш. Къаьстта дика толамаш доах рационализаторашеи изобретателашеи. Тайп-тайпара професси йола 30 сар чувоагIа цу завода технически совета.

Дика вовз укхаза конструктор Мел Валентин Константинович. Рационализацеи изобретенеи бюрона керте латтача къоначa специалиста 20 эзар сома маьха йола 5 рационализаторски предложени еннай укх юбилейни шера. ЧIоагIа доархIаме я Рудько аппарата футляр хувцара цо яь предложени. Хьалха футляраш лахчах хьаеча хана 5 соми 70 кепиги додар яхьаннега. Футляраш пластмассаех хьае лаьрхIар Валентин Константиновича. Керда конструкцех штампаш кийч а яь уж арахецаргйолаш вIаштIехьдаьккхар цо. ХIанз 57 кепиг мара доац футлярага, 13601 сом пайда боал цох шера.

КIезига рационализатораш бац цу завода слесарно-механически цехе а. Автоматий наладчик волча В. Раякосовеи технолога В. Полковниковеи 16116 автомата церга йолча моараагIа лаьрхIа винташ хьаешехьа хир а доаккхаргдола предложени елар. Хьалха из операци шин станока тIа еча хана дуккха ха йовра иделеш арахецаш. Рационализаторий предложенех хир доаха приспособлени оттайир станока тIа. ХIанз берригa болх цхьан операцех бу, цо 908 сом кходе торо хулийт.

Ужжамо пайдане шишша кхоккха предложени еннарех ба шлифовщик А. Лусабиров, кузнечно-прессови цеха мастер А. Аюбов, слесарий бригадир В. Фирюлин, кхыбараш. Укх шера кхаь кварталах кходе лаьрхIачул совгIа 19 эзар сом кходаьд оаха, йоах цу завода рационализацеи изобретенеи бюро инженера Селиванова Галина Федоровнас. ХIаьта кхоачашъе лерхIа уйлаш-м кхы а дуккха я тха.

И. ДЖАМАЛОВ.

РАЙОННИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕШКА

ЭКОНОМИКА ДЕШАЙ — ДЕННА ТЕРКАМ

Юбилейни шера города районашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар Октябрьски районо. Аьшканаькъахоша, мехкдаьтта доаккхараша, химикаша толамца кхоачашдир юбилейни декхараш. Валови продукци арахецара цхьайтта бетта план ханал барх1 ди хьалха кхоачашъяьй. Планал совг1а арахийца продукци 580 эзар сома мах1а я. Соьхкарчул 12 процент дукхаг1а даьккхад мехкдаьтта, газ — кхоэза дукхаг1а, къахьегама овсарле лакхъеннай 9 процентага д1акхоачаш. «Октябрьнефть» яхача мехкдаьтта промыслови управлене, вагонни депо, химически завода коллективашта еннай юбилейни ц1е байракхаш.

— Уж толамаш, — аьлар 37 Октябрьски районни партийни конференце трибуна т1ара КПСС райкома хьалхарча секретара Н. И. Костюченко ши-шег1а хьахиннадац. Дукххача даькъе уж дувзаденна да планированен экономически стимулированен керда хьалашка промышленни предприятеш йовларца, шоай низ ца кхобеш района къахьегамхоша баьча балхаца. Экономически реформа йоккхий торонаш хьайиллар предприятей болх дег1абоалабара, шерйир цар бокъонаш, производства керда резерваш лахара а царех пайда эцара а дег1айоалайир коллективай инициатива.

Экономически реформа кхоачаш ъеш боккха организаторски политико - массовии болх чакхбаьккхар парте райкомо, юкхьанцарча партийни организацеша. Цу г1улакха лаьрх1а парте горкомо чакхъяьккхар массехк экономически конференци. Цар балхаца дакъа лоацараш к1оарга1а кхийтар реформа чулоацамах. Района юкхьанцара партийни организацеш дукхаг1а теркам т1аахийта яьлар производства дешашта, къахьегамхоша шерра д1айовзайтар кердача хьалашка болх бе довларах хьахургйола торонаш, гучаяргйола резерваш. Райкома бюро заседанешка каст-каста лаьувг1ар предприятей кулгалхой, партийни организацей отчеташка. Шерра йоаржайора цхьайолча предприятей коллективаша кердача реформага боалаш Іоаяь опыт.

Цу дерригнех баьнна пайда гуш ба. Тахан районе кердача хьалашка болх беш 10 промышленни предприяти я. Царех цхьаь ца1 предприяти яц шиш план кхоачаш ца еш. Х1анз кердача реформага яла кийчлуш я района еррига промышленни предприятеш.

Докладчико а пренешка къамаьлаш даьчар а боккха теркам т1абахийта дийцар экономика дег1айоалаечара юкхьанцарча партийни организацей лоарх1амах лаьца. Производственни коллективай толамаш дукхача даькъе партийни организацеша бечa организаторски кхетамеи балхах тийша да, йоахар цар.

Доклада т1а а делегатий къамаьлашка а йоккха моттиг д1алаьцар технически прогресс дег1айоалаеш, производства чухьара резерваш лохаш юкхьанцарча партийни организацеша д1ахьоча балхах лаьцача дешаша. Районе к1езига яц цу хьакъехьа лоарх1аме болх чакхбоахаш производственни коллективай г1улакхашта йоккха влияни еш йола юкхьанцара партийни организацеш. Масала, царех я вагонни депо юкхьанцара партийни организаци. Цу муг1арашкара коммунисташ ба производственни г1улакхаш дег1адоалалара шоашкара даим хьоккхам а телаш дикаг1дар, толашаг1дар хьаллоацараш. Производства лоарх1амерча участкашка къа а хьегаш цар шоашта уллув болх бераш оарцаг1боахта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, балха керда толамаш дахара. Депо партийни организаце цахаллаш т1ахьожам лоаттабу цистернашта ремонт яра толашаг1йола технологи караерзаяра, цехашта реконструкци яра, производстве хьалхалаттачар Іоаяь опыт шерра йоаржаяра. Цудухьа дика лел депо коллектива производственни г1улакхаш. Д1адахача шерал 16 процент совг1а кхоачашъяьй цхьайтта бетта план, эксплуатаце д1аеннай б1аьш совг1а цистернаш.

Ишта йоккха опыт Іоаяьй «Октябрьнефть» яхача промыслови управлене партийни комитето а. Цунах а коллектива караг1даьннача кхыча дикача г1улакхех а лаьца дийцар партокома секретара Нефедова. Отчетни юкъах партийни комитето, цехови партийни организацеша, берригача коммунисташа шоаш беш бола организационно-партийни массово - политически болх айхха бийзаб керттера производственни декхараш кхоачашдарца, т1аийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцаг1бахарца. Из бахьан долаш промыслови управлене коллективо лакхйир экономически эффективность, къахьегама овсарле. Хьалха т1ехьаьосаш «Октябрьнефть» НПУ хиннаяле х1анз боккха пайда луш я из. Ханал хьалха кхоачашъяьй коллективо цхьайтта бетта план. Цу толамий керттерча бахьанех ца1 да коллектив кердача реформе болх бе йолаш партокомои цехови партийни организацеши боккха болх чакхбаккхар. Х1анз кердача реформе болх беш я коллектив. Цунах баьнна пайда гуш ба. Укх д1абахача цхьайтта бетта планал совг1а массехк эзар тонн мехкдаьтта даьккхал коллективо. Уж толамаш дукхаг1а хургдор, йоахар оратора, нагахьа санна бурувдеттарашка шоашкара доккхий г1алаташ ца дувлийтаре. Дукха моттигаш нийслу аварен хулаш. Масала, укх шера буровойка хиннай массехк авари. Фуд цун керттера бахьан? Эггара хьалха ала деза лоха квалификаци йолаш цхьабола мастераш бурув деттараш болга. Шоллаг1а бахьан да боккхача бехктокхамца цар шоай декхараш кхоачаш ца делга. Даьза дарг1оана г1улакх да квалифицированни кадрашца буровой бригадаш Іалашъелга, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара цар бехктокхам айбелга.

Пренешка къамаьлаш даьча делегаташа локомотивни депо машиниста нов. Сальне, электромеханически завода директора нов. Инсаридзе дийцар материально - технически Іалашо яра дешаех. Масала, бурувдеттарий балха нийслу цхьаола кхоачамбоацараш цар бехках дац. Шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде йиш хилан обсадни трубаш, кхыйола материалаш ца хилар бахьан долаш. Электромеханически завода ханнахьа оборудовани хьаца кхачийтар бахьан долаш декабрь бетта план кхоачашъергья аьнна тешам бала йиш яц. Х1анз т1адоаг1а цу долалуш завод кердача реформе болх бе йолалу. Цудухьа даьза дарг1оана г1улакх да завода цахаддаш материально - технически Іалашо лоаттаяр.

Делегаташа — райисполкома председателa нов. Асхабалиева, аьшканаькъахой больница партийни организаце секретара нов. Клименковас, комсомола райкома секретара нов. Бузуртанова дийцар района къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш толларах. Укх т1еххьарча шин шера районе дукха к1ама даьд бахача наьха бытовой хьашташ кхоачашдара: хьалдаьд итташ ц1енош, хьайиллай тикаш. Бакъда х1анз цу балхана дукха кхоачамбоацараш да. Тоъаш беций бешамаш, клубаш, транспорто деттта болх бац. Уж дерригаш Іаткъ къахьегамхой производственни балха.

Уж ц1енхашттара г1алаташ д1ададахара шеръе эза берий, дарбаш, культурни учрежденей сеть, бизза пайда эца беза социально - культурни мероприятешта лаьрх1ача фондех.

Делегаташа боккха теркам т1абахийта дийцар ихе шера план ханал хьалха. 1970 шера 7 ноябрь т1акхоачаш кхоачашъярах коллективашта юкъе яьржача социалистически яхьах. Района массайолча производственни коллективаша доккхий социалистически декхараш т1аийцад В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъабахара. ихе шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Цудухьа, юкхьанцара партийни организацеш декхарийла я цу яхьа цахаддеш кулгалде а лостам тела а.

Конференце болх чакхбоаллаш къамаьл дир КПСС Нохч-Г1алг1ай обкома секретара О. А. Чахкиева.

Конференце керда райком хоржар.

М. АУШЕВ.

Шоаш лакхехьарча мела т1оанаш карадерзадаь, къайленаш ейза баьлча бурув кхы а к1оарга1а, юрски т1оанаш долча т1акхачийта лаьрх1ад Малг1абикерча мехкдаьттахоша. Юра мехкдаьтта к1оарга улл — 5—6 километр.

БУРУВ К1ОАРГАГ1А ЧУДОДА

Цу т1а кхача веза лохехьарча мела чекх а ваьнна. Малг1абик — Вознесенски яхача моттиге лохехьарча мела т1оанашта юкъе тхона гучаьннай пхиъ лоарх1аме алеролитови песчаникаш. Царех йиъне чу мехкдаьтта к1еж етташ хьат1аухаш йолга хоаш да. Из хьалъувзаш я лакхача дебита №№ 824, 827, 856, 863 йола скважинаш. Цар к1оаргал 3500—3600 метр. Кхы а к1оарга1а яха деннадар тхо уж скважинаш, т1аккха хи т1а а этта кхы к1оарг ца дала лаьрх1ар оаха. Сенна хьег зехьа къа, иштта а дика лу цар мехкдаьтта.

Тхона дагадоаллар цхьаькха да. Тха уйла т1аувзаш, тха б1арг шийгахьа ч1оаг1а д1аозаш да валанжински т1оаний к1алхара дакъа. Лоаллаха уллача Заманкулерча майдан т1а тха бурув деттарашта мехкдаьтта промышленни притокаш кораьяй. К1алхара валанжинновкъа х1ама доацаш гучаьнкхар оаха № 876 йолча скважина чу. 4500 метр совг1а дар цун к1оаргал. Бурув тоха даьлча иштта кхы хьоазам боацаш эксплуатационни колонна Іочу а хийца цементаце д1ач1оаг1ир оаха. Цул т1ехьаг1а валанжина т1оанаша «фу оал» хьежар.

Дерриге а хила деззача тайпара дар, цхьаккха х1ама доцар шекьяла везаш, бакъда геофизикаша боахам бир тхона. Оаха хьа а бийха малг1абикерча геофизически базера хьабаьхкхар уж скважина чу перфораци е аьнна. Лаьтта к1алха гучадаьнна мехкдаьтта скважина чу хьачуухаргдолаш Іургаш дахьа аьнна Іочуяхийтача перфоратора турба «йист» хиннай. Цудухьа эккхийтачул т1ехьаг1а колонна чу д1алаьцар уж, кхы хьал а йоаккхаялензар. Скважина чу йисар из. Цунца бисар, цох д1атесса хинна кабель а.

Из юхаметтаоттае, цу чура кабель хьабаккха г1ерташ биззача 3—4 бетта къахьийгар бурув деттараша. Х1аьта а к1еззига кабель мара хьал ца боаккхалуш дайра оаха хьийга доккха къа, ейра эза ха, хьайийлла еррига валанжина т1оаний интервал, аптски т1оаний йиъ песчаник.

Аз из масала, доаладир, цхьа лоадам боацаш да аьнна хетача х1амо мел зе ду бурув деттача, мел чоалхане ба из болх, мел фелал хила эза цига балха водача сега, лора ца луш цхьа г1а баьккхача хулаш да уж санна х1амаш. Аз из белгалдоаккх, х1ана аьлча цу геофизически базерча наха тхона юкхьанца даь Іац из санна зе.

1965 шера Ахловски майдан т1а 4450 метр к1оаргал долаш скважина яккха йолаьяр оаха. Укх шера кхо-биъ бутт хьалха 4265 метра к1оаргаденнадар бурув. Опытни мастер вар цига кулгалдеш хинна Бахчевников Николай Алексеевич. Ч1оаг1а сатувсаш дар тхо цу скважино цхьа дика кхаъ баккхарга. Ц1аьхха хьада а хьада 267 метр д1оахал хула бурильни инструмент Іочуяхер. Из хьалйоаккхалургйолаш яцар. Цудухьа лакхехьарча аптски пласташкара мехкдаьтта лаха лаьрх1ар оаха (кхы бурув тоха йиш йоацаш яр скважина).

Хьалха санна хьабийхар геофизикаш. Колонна а хоза Іочуяхар, цамонтаж а йир. Аптски биъзаг1ча т1оана къайла гучаяккха Іочухийцар перфоратор. Скважина чу Іочуяхийтар марихала меттел хий дар, из керда метод я. Скважина чу хий деттаро ч1оаг1а экономи лу, ха лоацъю.

Хьалха санна перфоратор Іочу а яхийта экхийтача колонно д1алаьцар. Мехкдаьтта далензар скважино.

Иштта «пайда» бу юрана т1акхача г1ерташ доахкеча тхона. Х1аьта а диканга бода никъ этта хилац ма оалий. Корта Іочубахийтац оаха, майрра д1ахо долх тхо, х1ана аьлча хов тхона юрас тхоашта мел беркат лургда.

Кулг а тесса йитанзар оаха из хала яьккха скважина. Дукха ха йоацаш апта моллаг1ча пластана духьал аьхар оаха торпедаш. Безам боацашехьа мехкдаьтта к1еж тахар скважино.

Малг1абикера мехкдаьттахой г1адбигаб цу дешо, цу скважина гучаяьккхар Ахловски майдан т1а аптски т1оанашка мехкдаьтта доалла цхьаькха а моттиг хилар. Цу г1улакхо тхона хьалхашка лоарх1аме дехкар оттадаьд — 1968 шера цу майдан т1а дукха тохкама балхаш д1адоладе. Х1анзлехьа а цига хила эзача скважинай проекташ я оттаь, геологаш дукхаг1а къахьега, уйлаш е болабеннаб.

1968 шу-м в1алла из ца хуле а скважинай «хьувкъам» дика болаш хила мегаш да. Х1ана аьлча аптай песчанникашта тха планех даккха деза мехкдаьтта дала могаргдац. Цудухьа, кхычахьара лаха дезаш да из. Из оаха лаха лаьрх1а моттигаш — вай лакхехьа йийца валанжинни юрай я. Х1анз керттера уйла церна т1айохийт оаха. Кастта 5000 метр к1оаргал долаш массехк скважина бурув тоха долалургда цига, царех шиъ 6 километр к1оаргал долаш хургья. Юххера а цар гучайоаккхаргья юра. Т1адоаг1ача шера февраль бетта к1оргдала долалургда цар бурув.

Малг1абика лаьтта ганзаша х1анзчул т1ехьаг1а дукха беркат лургда Даьхенна. Цох тхо тийша да.

А. ЗАНГИЕВ.

«Малгобекнефть» НПУ шоллаг1ча бурув деттача конторе воккхаг1а вола геолог.

Дика хоамаш

ЗАВОД ДЕГ1АУХ

Вай республике къоначарех я Гудермесера «Мединструмент» яха завод. Юбилейни шера цхьайтта бетта план 25 ноябрь т1акхоачаш кхоачашъяьй цар. Планал совг1а 33 эзар сома маьха продукци арахийцай. 1966 шерага диллача итт процент лакхъяьй заводе къахьегама овсарле. Заводе дукха болхлой бисабац шоай смении нормаш кхоачаш ца еш.

Цахаддаш шеръю коллективо арахецача продукце ассортимент. Иштта ноябрь бетта арахеца йолаяьй керда лорий ши инструмент. Ужаш я «Т» хьисапе йола алеватори кишечни «Жом» оачарги.

Цехашта юкъе делача социалистически яхье белгалъяьннай кузнечно-прессови цех, ремонтно-механически участок. Къаьстта дика болх баьб укх шера завода рационализатороша, цар 67 рацпредложени еннай, царех 43 балха юкъейоалаяьй, завода 16,7 эзар сом пайда а беш. Дикаг1бола рационализатороашта юкъе ба слесарь. В. Фирдин, А. Джабиров, А. Аюбов, кхыбараш а.

А. ЮСУПОВ.

Кердачох бизза пайда эц

Дика къахьегама толамаш даьхал укх юбилейни шера ТЭЦ-а №2 йолча теплоэлектроцентрала рационализатороша. Укх шера цар еннача 150 предложенех 48 эзар сом пайда баьлар. Къаьстта дукха рационализаторски предложенеш тийннай электрически цеха болхлоша, царех х1ара кхоалаг1вар рационализатор ва. Цу цеха воккхаг1волча мастера Г. Корнева чертежага хьежжа конденсаторий трубкаш ц1енъергйола приспособлени хьаяьй. Хьаеш хала йоаца из приспособлени балха т1а атта я. Цо тоъал лакхъяьй балха овсарле, цул совг1а шера луча экономически эффектага диллача, 12 эзар сом пайда а баьннаб цох.

Атта дацар ялх миллиметрагара шиннега кхаччалца з1амигача химически цехерча фильтрашта лаьрх1а к1ора фийгаш кийчъе. Кулгашца довса безаш хулар к1ор хьалха. Цудухьа ч1оаг1а лоарх1аме я топливно - транспортни цеха начальника Г. Блохина, воккхаг1волча инженера П. Сивокона, Г. Мураева хьаяь к1ора довса приспособлени.

Х1анз № 2 йолча химцеха мел эша дифицитни материал йолаш я.

Х. СУРУДЖАНЦ,

«Грозэнерго» оператор.

ЮСТАРА ЛАТТА ЙИШ ЯЦ

ПРОФЕССИОНАЛЬНИ СОЮЗИЙ ОБЛАСТНОЙ СОВЕТА II ПЛЕНУМ

Шийтталаг1ча декабре хилар Нохч-Г1алг1ай облсовпрофа шоллаг1а Пленум. Дувца оттадаьдар ши доаш: «КПСС ЦК сентябрьски (1967 ш.) Пленума итогаши ихи шера план ханал хьалха кхоачашъелга Іалашдара республика профсоюзни организацеша де дезараши», «Республика предприятешка къахьегам Іилман ларда т1а в1аштІехьбаккхара даькъера профкомитетий болх тоабара де дезар».

Хьалхарча дешах доклад йир облсовпрофа председателa нов. С. С. Сидельникова. Цо белгалдаьккхар советски халкъа вахара хьал тоадара партеи правительстваи еш йолча йоакхоно т1аийца социалистически декхараш т1еххкоачашдара къахьегамхой хьинар кхы а айдар. Из гу цхьайтта бетта задани республика промышленносто 102,6 процент кхоачашъярах, планал совг1а арахийцай 19 эзар сома маьха продукци. Дикка т1еххкоачашъяьй юргбоахама продукташ пачхьалкхенга йохкара план а. Х1аьта а шоай торонех бизза пайда ийцабац профсоюзни организацеша. Х1анз а йолаш я шоай производственни заданеш хадданза кхоачаш ца еш йола предприятеш. Профсоюзни организацеша к1оаргаг1а Іомаде деза производственни дешаш, экономически анализ е еза, къахьегама овсарле лакхьяра хадданза терко е еза.

Шоллаг1ча дешах къамаьл даьча облсовпрофа секретара П. Е. Селицке к1оаргга даьшхар къахьегам Іилман ларда т1а в1аштІехьбаккхара г1улакх миштa лел. Дукххача предприятешка в1ашаг1ъехкай из болх беш йола лабораторeш, советаш, бюрош, штате волаш ва ца болх беш вола инженер. Х1анз предприятешка из болх беш я кхо эзар гаргга болхлой, инженераш, техникаш, г1улакхера нах юкъебоаг1аш йола 570 творчески группа. Профсоюзни организацеша НОТ юкъ цаш йола массехк конференци, совещани, семинараш яьй.

Дукхьала укх шера республика предприятешка оттаяьй къахьегам Іилман ларда т1а в1аштІехьбаккхара 300 план. Царех аханел совг1а яраш производствана юкъеяхьарах ши миллион сомал совг1а пайда хиннаб пачхьалкхена.

Къахьегам Іилман ларда т1а в1аштІехьбаккхара г1улакх дика лел Грозненски крекинг-заводе. НОТ-а лабораторе начальника нов. Сидоровас хьинаре дакъа а лоацаш болхлойн инженерно-технически болхлойн группа анализ йир цхьайолча производственни участкашка къахьегам в1аштІехьа миштa баьккхаб хьожаш. Укхаза оттаьй НОТ 6 план. Цу планашта юкъе я тайп-тайпара 150 мероприяти. Царех цхьавраш балха юкъейихьа а юкъехьош а я.

Иштта шоллаг1ча цехерча механика Сивак Бориса кулгалдеча творчески группа слесарий Долгова, Мищенко, кхычар а новкъостала цхьайолча технологически установкашта планово - предупредительни ремонт яра хьалаш тахка а техка оттайир 26 мероприяти юкъейоаг1аш йола план. Уж мероприятеш балха юкъеяхьарах дерт1адаьлар аппаратура ремонта кийчъелга, болхлой д1а-юха нийсбелга, дуккхача процессашта з1амига механизаци яр. Цу т1аг1олла к1езигъелар аппаратура пайда ца беш сеца латта ха, 6 процент гаргга лакхъелар къахьегама овсарле.

Шоллаг1ча цехе къахьегама хьалаш тохкаш гучадаьлар лаборантий балха ханах пайда харцахьа эцаш хилар. Ерригача технологически цехашка харнахьа уттайора пробаш хьахара графикаш, сов каста йора производствана эшаш йоаца анализаш, цу т1а уж йора кхерамзлен бокъонаш а телхаеш. НОТ плана т1а уж кхоачамбоацараш д1ададахара мероприятеш белгалъяхарал совг1а е еза технически мероприятеш а оттаьяр, х1аьта уж балха юкъейихьачул т1ехьаг1а ч1оаттг1а лакхъелар анализий дикал, тоаделар лаборантий къахьегама хьалаш, д1абаьлар кулгеца беш бола болх.

Толамца юкъекхухьаш латт къахьегам Іилман ларда т1а в1аштІехьбаккхара мероприятеш йиъзаг1ча, ворх1аг1ча цехашка. Белгалдаккха деза цу заводе технически социально-культурни мероприятеш комплексно чакхйоахаш йоага.

Къахьегам Іилман ларда т1а в1аштІехьбаккхара доккхий кхоачамаш долаш я вай машинашъю предприятеш. Кхычарна никъ хьехаш хила еза уж, дукхаг1ъяраш цу декхарах дика лоарх1а а ю. Иштта «Красный молот» заводе оттаьй 160 мероприяти чулоацаш йола НОТ ворх1 план. Уж балха юкъейихьачул т1ехьаг1а 100 эзар сом кходергда заводa, дикка тоалургда балха хьалаш, лакхлургья къахьегама овсарле. Уж планаш кхоачашъеш беча балха юкъеэзав 200 болхло, инженерно-технически болхло.

Т1еххьарча хана НОТ дешанта дукхаг1а терко е баьннаб ГАРО заводе. Гудермесерча медицински инструментий заводе, «Электроприборе», Наьсарен «Электроинструмент» заводе, кхычахьа.

Иштта пленуме белгалдаьккхар цхьайолча боахама, профсоюзни организацеша НОТ планаш оттаяра а уж балха юкъеяхьара а е йоаг1аш йола йоакхо еш ца хилар. Къаьстта мела лел из г1улакх энергетически предприятешка. Е энергоуправлене а е пун предприятешка а х1ама дац НОТ планаш оттаяра, цар НОТ план лоарх1 организационно-технически мероприятеех. Иштта хьал эттад дукхаг1а йолча кирпишкий заводашка, х1аьта укхаза ч1оаг1а тоаде дезаш да балха хьалаш. Духхьала къахьегама хьалаш во хиларах хадданза план кхоачашъяц цу заводаша. Масала, Гудермесерча кирпишкий заводо 60 процент кхоачашъяьй 11 бетта задани. Наьсаречо — 84 процент. Дукха кхоачамбоацараш да пу даькъе кхачан, моттигерча промышленноста предприятешка, г1ишлой организацешка.

Пленуме т1аийцар республика профсоюзни организацей болх тоабара т1аерзаяь мероприятеш белгалйоахаш йола решени.

С. ЧУХАРЕНКО.

Балха дика толамаш даьхад № 5 йолча автохозяйства водителаша. Дукха ба цу хозяйстве шоай шера план кхоачашъяь баьнна шофераш. Царех ба денна норма 150 процент кхоачашъеш бола Висаитов Аьхьмад, Эдаев Жунид, Шамсадов Адам.

Сурта т1а: (аьрдехьара аьттехьа) Ж. Эдаев, А. Висаитов, А. Шамсадов.

В. Макарова сурт.

КПСС Центральни Комитетои СССР правительстваи ехарах ена 1967 шера 11—12 декабре официальни визитаца Советски Союзе хиннай СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Паччахьалкхен Совета Председатель Вальтер Ульбрихт керте латта Германски Демократически Республика партийно-правительственни делегаци.

ГДР ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ СССР-е ХИЛАРАХ ЙОЛА КОММЮНИКЕ

Советски Союза Коммунистически партеи правительстваи кулгалхой а Германски Демократически Республика партийно - правительственни делегаци а в1ашаг1беттaлуши переговораш еши хиннаб, царна юкъе дакъа лоацаш ераш а болаш:

Советски оаг1онгахьара — КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь А. П. Кириленко, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель К. Т. Мазуров, КПСС ЦК член, СССР Министрий Совета Председатела заместитель СССР Госплана председатель Н. К. Байбаков, КПСС ЦК член, СССР Министрий Совета председатела заместитель В. А. Кириллин, КПСС ЦК член, СССР кхыча мехкашнарча г1улакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК член, СССР арахьарча торговле министр Н. С. Патоличев, КПСС ЦК член, ГДР-ера СССР посол П. А. Абрасимов, кхыбола официальни нах.

ГДР оаг1онгахьара — СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Паччахьалкхен Совета Председатель В. Ульбрихт, СЕПГ ЦК Политбюро член, ГДР Министрий Совета Председатель В. Штоф, СЕПГ ЦК Политбюро член, ЦК секретарь Э. Хонеккер, СЕПГ ЦК Политбюро член, ЦК секретарь Грюнеберг, СЕПГ ЦК Политбюро член, ЦК секретарь Г. Миттаг, Политбюро членалла кандидат, СЕПГ ЦК секретарь Г. Аксен, Политбюро членалла кандидат, СЕПГ ЦК секретарь В. Яровинский, СЕПГ ЦК член, ГДР Министрий Совета председатела заместитель, ГДР Паччахьалкхен планови комиссе председатель Г. Шюрер, СЕПГ ЦК член ГДР Министрий Совета председатела заместитель Г. Вайц, СССР-ера ГДР посол Х. Биттнер.

ГДР партийно - правительственни делегаци ена хиларах лаьца оттаяьча коммюнике т1а йоах, дег т1ара белами доттаг1али долаш, в1аши сий деш а лагардар гуччахьа дувцаш а д1аяха переговораш йолча хана дийцар Советски Союзаи социалистически Германски Демократически Республиканеи юкъера вежарашха дола г1улакхаш д1ахо дег1аккхувлара, КПСС-аи СЕПГ-енеи юкъера айхха бувлламаш ч1оаг1дара дешаш.

Оаг1онаша белгалдаьккхар, 1964 шера 12-ча июне даьча доттаг1ала, в1аши юкъерча новкъостала, цхьана г1улакхаш делалара хьакъехьарча договорага хьежжа СССР-аи ГДР-аи юкъера г1улакхаш д1ахо дерригача доакъошка толаме дег1аухаш хилар. Цар хьаккхайкадир 1967 шу — Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизача юбилея шу — Советски Союзаи Германски Демократически Республиканеи, вежарашха долча социализма мехкашта юкъера доттаг1ал д1ахо ч1оаг1луш д1адолаш хилар.

Оаг1онаш къаьстта ч1оаг1а уйла т1аяхийта хьежар Советски Союзаи Германски Демократически Республиканеи юкъерча экономически, Іилма - технически, культурни бувзамий х1анзарча хьалага, шерра программа белгалйир цу доакъошка цхьана леладу в1аши г1ойле йолаш дола г1улакхаш д1ахо дег1аккхувлара чакхдоахаргдолча г1улакхашта.

Шинна а мехка партийно-правительственни делегацеша, коммюнике т1а белгал мадаккхара, бакъдир х1анзарча дуней халкъашта юкъерча г1улакхий мах барей халкъашта дагайоахка дуней халкъашта юкъера сагота г1а йола проблемаш къоастаяра наькъаш белгалдарей даькъе хетараш боккъонца цхьатарра хилар.

Шаккхе а оаг1ув эггара хоадамболашаг1а йолча тайпара духьала я Вьетнамерча США агрессена, цар ц1аькха а хьакхайкаду, шоаш д1ахо а Вьетнама Демократически Республикана агрессиюхатохара массе оаг1орахьара новкъостал а къовсам лоаттабеш долча вьетнамски халкъа оаг1ув хьалланара социалистически мехкий низаш в1ашаг1тохар духьа шоашкахьара де мел доаг1аш дола х1ама а дергхилар. Оаг1онаша йизза хьаллоац ДРВ правительства бакъахьара позици, Къулбехьен Вьетнам мукъаьлккхара Къаман фронт, пун программа, хьадех Вьетнама Демократически Республика территорена оакхарой хьисапе чуетташ йола бомбаш, парг1ато езаш долча вьетнамски халкъа духьалара зуламе империалистически агресси кхы хье ца йолийташи бахьанаш ца доахаши соцаелга.

Оаг1онаша хоадамболаш бехке ю Іарбий паччахьалкхенашта духьалара израильски империалистически агресси, хьадех израильски б1унаш шоаш д1алийцача Іарбий территореш т1ара кхы гоа ца деш ара а даьха, укх шера 5 июне кхаччалца шоаш лаьттача доалоп т1а юха т1алугалга. Германски Демократически Республико хьакхайкаду Іарбий мехкех латилга кийчдечеи чакхдоаккхачеи Израила хьинаре новкъостал даьча ФРГ доал деча г1озарий политика ше бехке еш хилар. СССР-еи ГДР-еи барт в1аштІехьбаьннаб Іарбий паччахьалкхенашта — агрессе бала качбенарашта новкъостал дара г1улакхаш цхьана чакхдахара хьакъехьа.

Къаьстта уйла т1аяхийтар европейски кхерамале Іалашъярей Европера кхохкам к1аьдбарей дешашта. Шаккхе оаг1ув дог тийша я Варшавски договора юкъе дакъа лоацача мехкий Бухарестски деклараци а Карлови Варашка хиннача коммунистически болхлойи партей конференце заявлени а Европера хьал унахц1ена хилийтарей машар ч1оаг1барей г1улакха халкъий низаш в1ашаг1тохара йола дика ларда хиларах.

Шинна а оаг1оно лоарх1, белгалдоаккх коммюнике т1а, Европерча машара бола керттера кхерам США агрессивни низашца барта а долаш ФРГ доал деча г1озараша лелабеча реваншистски милитаристски наькъагара хьабоаг1аш хилар. Дуккхача г1улакхашка ФРГ-ерча хьало дагайохийт Гитлери, цун зуламера бандей, йоккхийча т1еча-промышленни концернаша хьаллоаттадеш хинна кхыдола реакциони г1озараши Германи агрессе новкъа г1олла йигара шоай низаш в1ашаг1тохаш хинна ха.

Оаг1онаша хьакхайкаду, шоашка цхьоаг1о йолаш долча социалистически мехкашца, машар безаш йолча ерригача паччахьалкхенашца цхьана Малхбузен Германе фашизмаи т1емеи кхуврч юха на оттабайта малхбузенгермански империализмага машараи адамлени духьалара гитлеризма акха зуламаш кхы ца дайта шоаш кийча хилар.

Малхбузен Берлин ФРГ доалахьа йоацеи хургйоацеи ше къаьстта политически единица а лоарх1аш, оаг1онаша д1ахойт, ФРГ-е бокъо йоацаш Малхбузен Берлина т1акхувдара, цунах агресси а лоарх1аш, хоадамболлаш юха х1ама тохаргйолга.

Дуней халкъашта юкъе х1анз латта хьал теркал а деш, шинна оаг1оно белгалдоаккх Варшавски договора организацеш д1ахо ч1оаг1ъелга къаьстта лоарх1ам болаш хилар.

Оаг1онаша лакха мах бу КПСС-аи СЕПГ-енеи юкъерча вежарашха долча доттаг1алей хетараш боккъонца цхьатара хиларей. Шинна а парте могаду коммунистически болхлойи партеш консультацешта в1ашаг1тохилага. Коммунистически болхлойи партей дуней халкъашта юкъера совещани кийчъяра т1ехьа я КПСС-и СЕПГ-еи.

Коммюнике т1а белгал ма даккхара, барт в1аштІехьбаьннаб хьалхаг1а СЕПГ ЦК-ас, ГДР Паччахьалкхен Советои Министрий Советои хьийха хиларга хьежжа Советски Союза партийно - правительственни делегаци 1968 шера официальни доттаг1ала визитаца Германски Демократически Республике г1оргхилар. Визита хьалда йола ханаш т1ехьаг1а дага а баьнна оттаергья. (ТАСС).

БОАХАМАШ ЯХЬЕ ДАЬННАД

Района доккхагIа долча жа лелад ечa боахамий «Червленский» колхозен «Шелковской» совхозен жа лелaдераш дуккхачa хана деиз яхье баьнна къахьегаш ба. Массехк ди хьалхагIа «Червленский» колхоза жа леладераша шоай боахамга хьажа а, кхоачамбоацараш царга белгалдайта а «Шелковской» совхозера делегаци йийхар. Цига баьхкар парткома секретарь нов А. Душиев, зоотехник нов. В. Сергеев. Йиъ же-товарни фермашкеи итт чабански бригадашкеи хьожаш чакхбаьлар хьаьший.

Хьаьшашта гучадаьлар червленцаша дика кийчо яь хилар. Iангара баккха 36 эзар биткъа хьоаса бола устагIа битаб боахаме. Деррига жа дика Iангара дахара эша хьалаш Iалашдаьд укхаза. Помещенешка кхоачамхилал инвентарь я, Iалашъяьй 6153 тонн йол, 3 эзар тонн силос, цхьа эзар тонн совгIа концентрированни доакъар. Колхозе укх шера хьалъяьй 4 стандартни кошара, цул совгIа цхьайолча чабански бригадаша шоай низаца ремонт йир помещенешта. Цу дерригнен хьаьший чIоагIа раьза хилар. Цхьабакъда, цар гучадаьхар кхоачамбоацараш а.

Воча хьала тIа я боккхагIа болча чабаний Ш. Мусуркаевеи И. Таймурзаевеи кошараш. Кхы а воgIа я А. Ажбулатова кошараш. Цкъа-дале, капитальни ремонт е эзаш я уж. Iа чIоагIлуш доагIа, цхьабакъда цун кошара тIа тхов тилла эрз хIанз хьатIаозаш мара бац. Из гIулакх геттара кхераме да, хIана аьлча шийлача помешенешка жа лоаттадойя уж дахкача хана дукха остдувла тарлу. Хьаьшаша иштта белгалдир къахьегама дисциплина толхаяр санна дола кхоачамбоацараш а. ТIахьожам хиннача дийнахьа дукхагIа йолча кошарашка боккхагIа бола чабанаш балха бацар шоай гIулакха дIа-юха ихха.

Ерригача же-товарни фермашка цIе уголокаш я, цхьабакъда уж болх беш яц, совйола хIамаш чу а тейса, йоагаеш пишк а йоацаш латт уж помещенеш. ХIанз а тIехь оформлени йиза да 1968 шера декхараш; дукхача фермашка доагор дац, хIаьта йолаш йола радиоприемникаш болх беш яц.

Д. Стороженко кулгалдеча тракторни бригада коллективо кхоалагIчеи йиълагIчеи товарни фермашка 30—40 тонн йол тIаззай, цхьабакъда кхыча тайпара гIулакх да цхьоалагIчеи шоллагIчеи фермашка. Цига доакъар тIаувзаш я П. Котова тракторни бригада. Цу фермай цхьаццайолча помещенешта вIалла а йол тIаззаяц.

Иштта кхоачамбоацараш гучадаьхар хьаьшаша, хIаьта шоаш цIаболхаш «Червленский» колхоза жа леладераш шоайцига хьоашалгIа а хьийхар цар.

Ленина орден лелаеча «Шелковской» совхоза доазон тIа даьлар тхо. Аллейна дихьеи-сихьеи Социалистически Къахьегама Турпалий сурташ тIа а долаш диташ латт.

— Тха дега ондало я уж турпалаш, — йоах совхоза директора нов. И. Суворова. Тха делегацена юкъе бар «Червленский» колхоза керттера зоотехник нов. Пронькин, воккхагIа вола чабан нов. М. Бузуркаев. Хьожаш чакхдаьлар тхо совхоза кхаь а же-товарни ферме, пхийтта чабански бригаде. Тхона гучадаьлар хIара чабански бригаде 70—100 тонн Iалашъяь йол хилар, хIаьта ерригача кошарашта, теплякашта, жа лелалерий цIеношта цIенхаштта ремонт яьлга, помещенешка мел эшаш йола инвентарь Iалашъяьлга гуш да. Оаха белгалйир цу боахаме къахьегамхой Iалaьмате чIоагIа йоакхо еш хилар а. Укхаза хьалдеш латт шишша квартира йола цIенош, хIаьта хIара квартире диъ-диъ цIа да.

Оаха иштта белгалдир совхозе доакъареи инвентареи чIоагIа йоакхо еш хилар а. ХIара кошара ши-ший, гонахьа карт а йолаш, моттиг я йол лоаттаеш. Жена дехка доакъар доа ца дайтара чIоагIа аьттув болаш я укхаза кормушкаш. Цар чу цхьан ханна концентраташ а йол а йилла йиш я. Боккхача лоархIаме да боахаме жена хий мелдар санна йолча халача процесса механизаци яр а.

Социалистически Къахьегама Турпал И. Эсмухамбетов волча а хилар червленцаш. Кхы мел дар лертIа хиларал совгIа 15-ча марте дIайолалуча жа дахкара компанена а кийчо яьй укхаза.

— Цхьатарра дахкаргда жа, ткъаьденал яхьлургьяц окотни компани, — йоах чабана, — хIаьта укх шерарчул кIезигагIа хила йиш яц Iоахарий а — бIаь жийна тIехьара 140 Iаьхар! Дукха ха ялалехьа Астраханскн совпаргнкола хьаьший ба из волча курсашка боагIаргболаш. Дукха да укхаза цар Iомаде мегаргдараш.

ВIаши тIахьожам баьчул тIехьагIа делегацеша лаьрхIар шо-шоай коллективашта хьалхашка дош оттаде: боахамий хIара ферма, хIара чабански бригада, совхоз колхозаца яхье яьнна хиларах договор оттаде. Коллективаша хьаллаьцар из дош.

Д. ТЕРЕНИН,

КПСС Шелковской райкома политпросвещене кабинета заведующи.

ХЬОКХАМАШ ТАЙП-ТАЙПАРА ДА

Хьайбай продукташ паччахьалкхенга йоахкарга диллача Шаьла районе тIехьазосарех я «Джалка» яха совхоз. Дулх дохкара шера план тIехьхоачашьяьй совхоза коллективо, хIаьта шура йохкара план шоаш кхоачашъергья аьина хеташ бац боахама специалисташ а, шурий-товарни фермай болхлой а.

Белгалдаккха деза, нагахьа санна совхоза 1-ча шурий-товарни ферма коллективо санна ерригача фермай болхлоша къахьегаш хилча укхазара хьалаш кигта во хургдоацилга. Укх шера цхьайтта бетта цу ферме хIара кхоабача IаттагIара юкъера лаьрхIача 1450 килограмм шура яьккхай, шера план 1600 килограмм йолча, шек яц шу чакхдалалехьа цар из кхоачашъергхиларах. Лакха да хьокхамаш ферма дикагIа болча доаркай. Иштта, Ленина орден лелабеча Шахидова-Зарета ше лелабеча барайтта Iаттах хIаранегара цхьайтта бетта юкъера лаьрхIача 1822 килограмм шура яьккхай, Мусаева Зогас — 1941 килограмм, Батаева Хидантас — 1913 килограмм. ХIанзале шера план кхоачашъяь кхы а массехк доярка я ферме.

Цу тайпара болх дика беш хьайоагIа Iаьсий леладер Усманова Хадишат, бiиъ беттала эIамагIа делча Iаьсашта гIулакх деш я из. Укх шера хIанзале 252 Iаса кхедаьд цо, хIанз цунга 63 Iасалг да. Шурий-товарни ферма бригадира Исмаилов Хьамзата чIоагIа раьза волаш дийцар цох: «ВорхI шу да Хадишат ферме Iаьсашта гIулакх деш йола, дика йовз из совхозе. Къаьстта лакха да цун хьокхамаш укх юбилейни шера. Цхьа Iаса дIакъаьстадац цун укх шера, дийнахьи буси хIара Iаьсанна 550—600 грамм дулх тIакхет, хIаьта ахкан замалахьа 800 граммага кхоачар из».

Даьха толамаш кхы а лакхагIа хургдар нагахьа санна ноябрь бетта фермерча доахана шура дикка кIезигъяь ецаре. Хьайбаш 16 ноябре мара чусоцаданзар укхаза, цул тIехьагIа цхьа ха яьлар шура тIа ца кхеташ. Иштта, нагахьа санна 3. Шахидовас ший доахангара октябрь бетта 3125 килограмм шура яьккхаяле, ноябрь бетта 1950 килограмм мара яьккханзар. Цу тайпара да уж хьокхамаш кхыча доаркай а, бакъда, хIанз гIулакх тоалуш латт.

Цу толамий бахьанаш дувца эшача уж дукха да. Боахамашта чIоагIа зе хул доахан Iаьхара дисарах. ХIаьта Iаьхара бисача Iатто бIарччача шера шура лац. ДIадахача шера цхьаккха етт Iаьхара бисабацар ферме, хIара бIаь Iатта тIехьара 106 Iаса хьакъоастаде вIаштIехьдаьлар коллектива. Укх шера а бIаь совгIа хургда уж, — йоах техник-осеменатор волча Требух Григорий Даниловича.

Кхыча тайпара дар тхона 3-ча шурий-товарни ферме дайнар. Ферме 314 Iаттах 303 бетташ ба. Ноябрь бетта царгара 19281 килограмм шура яьккхар, вешта аьлча хIара кхоабача Iатто юкъера лаьрхIача дийнахьи буси шиъ килограмм совгIа шура еннай. Белгалде деза доахангара йоакхха шура укхаза денгара денга кIезиглургa. Нагахьа санна октябрь бетта ферме ерригa яьккха шура 23542 килограмм хиннаяле, ноябрь бетта яьккхар 19281 килограмм мара хиланзар. ЦхьоалагIча ноябре ферма доаркаша 763 килограмм шура яьккхай, хIаьта ворхIлагIча декабре 445 килограмм мара яьккхаяц. Иштта во хьокхамаш да цу ферма коллектива.

Фу бахьанаш да фермера болх иштта во лелара? Хьайбашта доакъар лой-хьогI укхаза аьнна хетадала тарлу. Коровникашка хьалтеха йоалл совхоза ерригача фермашта оттаяь доакъара рацион. Цунга хьежача хIара беттача Iатта дийнахьи буси 30 килограмм силос, пхиъ килограмм йол, 50 килограмм жом, кхыдола доакъар кхача деза. Из кхоачашде торо а я укхаза. Ферме Iалашъяьй 517 тонн йол, 10845 тонн ча, 4700 тонн силос, 4,5 тонн хьажкIий отходаш. Керттердар да рациона тIа дIаядаьча тайпара доакъар хьайбашка дIа ца кхачийтар. Ледара я фермера къахьегама дисциплина. Хиннахьа доаханна кIалхара кхо дIадаккхац. Из де хала даларе дацар хIама. Керда хьалъяь типовой коровникаш я укхазаръяраш, хIаьта кхо дIара доахаш транспортераш я. Царех пайда эцац. Цудухьа доахан бIеха да, цIена яц царгара йоакхка шура а.

Шоай болх па бовзаш, опыт йоацаш ба ала йиш яц укхаза болх беш бола доаркаш, телятницаш. Бакъда, цар балха эшаш дола хьалаш Iалашдац ферма кулгалхоша. Масала, Берсукаева АсмаI телятница йола массехк шу да, хIанз цунга биъ бутт баланза дола 52 Iасалг да. Ала хIама доацаш цIена, дIайха леладу цо уж, бакъда тIакхеташ дола дулх кIезига да, Iаьсий гIийла да. Из гIулакх тоадара чIоагIа сагота я АсмаI.

— Дахчеи, боккха яйи хилча хий дIоахдеш бIайха муж бергбар вa царна, —йоах цо,— ва из дувца дукха ха а я, хIаьта а сога ладувгIаш саг вац.

Ферма кулгалхой, специалисташ укхаза керда баьхка ба, бутт совгIа ха я хьалхагIа укхаза хиннараш дIабаьха. Из ха кIезига яц. Ферма бригадир Дулаев Iадрахьман декхарийла вар коллектива хьалхашка латта декхараш белгалде, болх тоабара де дезар белгалдаккха. ХIаьта а хIанзалца цо даь хIама дац. ХIанз а тIехь шера планах паччахьалкхенга мел шура йохка еза ферма ховш вац из, долаш дола доакъар хьайбаш Iангарадаха тоъаргдий хац.

— Дукха ха мичай со балха вена, хIанз а кхийнадац, деррига ха, — йоах цо.

Дудаев Iадрахьман юртбоахама специалист вац, цо ше яхачунга ладийгIача хьайбаш леладеча отрасле балха хиннавац. Из хиннав завсклад, заготовитель. Цунца къамаьл дича тоалургбий-хьогI Дудаевга ферма болх аьле шек воал. Совхоза директорна яц-хьогI шек?

А. ГАДАБОРШЕВ, собкор.

ЛУГАНСКИ ОБЛАСТЕ ерригача юрташта электрификаци яь яьннай. 187 совхози 117 колхози паччахьалкхен энергосистемах дIачахеттай. 17 эзар километр хинна ца Iеш йIаьха я юрташкарча электропередачай ерригa линеш.

СУРТА ТIА: керда лампаш йохкаш латт «Славяносербский» совхоза поселка юкъмоттигарча улица тIа.

Р. Азриела сурт.
ТАСС фотохроника.

БЕЗАМЦА ХЬАДАЬЧОХ БЕРКАТ ДОАЛ

Сийлахь - боккхача Октября 50 шу дузача хана вIаштта ши цIей дар тха къахьегамхой: цу дийнахьа тха колхоза итт шу а дизар, хIаьта юбилейни шера даьхача къахьегама толамех боахама массаза а лелаергйолаш КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофа байрakх а елар.

Мишта къахьийгад оаха пятилетка шоллагIча шера? Паччахьалкхенга кIа дохкара план 147 процент кхоачашъяьй тха боахама. Дог гIоздоахаш дар хьайбаш леладераша даьха толамаш а: дулх дохкара план 138 процент, шура—150 процент кхоачашйир. паччахьалкхенга 6500 тонн шекара свекла ехкай планах йоагIар 4000 тонн мара йоацача. Гурахьа дув кIа 1270 гектара тIа дийнадар оаха. ХIара гектара тIара 25 центнер кIа даьккхар, планах доагIар 15 центнер мара доацача. Цо тха колхоза 900 эзар сом доход еннай. Из 1965 шера хинначул шозза дукхагIа я.

Из да кхаш леладераша, механизатораша, хьайбаш леладераша боахама шу дIадоладелча дена хьинар айденна хьийгача къих хьахиннар.

Юбилейни шера тIаийца декхараш кхоачашдара яьржача социалистически яхье хьалхара моттигаш яьха дукха къахьегамхой ба тха боахаме. Масала, гурахьа дув ялат кхедеча къаьстта белгалбаьлар цхьоалагIча комплексни бригада болхлой. ХIара гектара тIара 39,6 центнер ялат даьккхар бригада болхлоша. Кхы а дикагIа хьувкъайир гурахьа юв культураш тха дикагIа болча поливальщикаша П. Довлатаева, Я. Озарбаева тIачIоагIъячча участкаш тIа — хIара гектара тIара 40 совгIа центнер.

ТIехдика болх баьб Октября 50 шу дизача укх юбилейни шера кхоалагIча бригада Р. Махтиева звеньевая йолча свекла лелаеча звенос. Шоаш лелaдеча лаьтта хIара гектара тIара пхиппа бIаь центнер свекла яьккхай цар. планах йоагIар ши бIаь центнер мара йоацача.

Шоай балха говзал дика караерзаьй коммунисташ болча бригадираша Х. Алакаева, Х. Дуруева. Хьалхалаттача опыта, агротехнически Iилмана карагIдаьнна кердадараш балха юкъекхувл цар массаза а. Ше бригадир волаш болх беча укх итт шера юртбоахама культурай хьувкъам дикка алсамбаккха вIаштIехьдаьннад нов. Дуруева. Из болх бе дIаволалуш хинначул шозза дикагIа хьувкъ хIанз цун бригаде юртбоахама культураш.

Укх шера дика толамаш даьхадале а цох кхоачам бе лаьрхIадац тха къахьегамхоша. ТIадоагIача шера хьувкъама лаьрхIа 1755 гектар гурахьа дув кIа хургда боахаме, бIаьстан юхье 400 гектар хьажкIаш, 250 гектар шекара свекла, 350 гектар дуга, иштта кхыйола культураш дIае лерхI кхаш леладераша.

ТIадоагIача шера дIаювргйола ерригa культураш хьувкъаяра кийчо еш ба тха къахьегамхой хIанз. Шекара свекла дIаювргйолча лаьтта хIара гектара тIа 6 центнер суперфосфати 10 тонн органически удобренеши тейсай оаха. ХIара гектара тIа кхоачам хиллал минеральни удобренеш а товсаш дийра цхьа эзар гектара тIа гурахьа дув ялат. ХIаьта, бIаьстан юхье ерригача культурашта аммиачни селитраца подкормка е лерхI кхаш леладераша. Дика хьаьндаьд цар дуга дIадувргдола кхаш а. Цу гIулакха аьхача лаьтта хIара гектара тIа пхиппа центнер суперфосфати итт-итт тонн кхои тессад.

Белгалде деза деррига гурахьа дув ялат цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах долча фуица дIадийна хилар а. Ховшмадарра цу гIулакхо а чIоагIа аьттув хулийтаргба ялат дикагIа хьувкъаде.

Шерагара шерага чIоагIлу тха колхоза экономика. Цунга хьежжа лакхлу къахьегамхой доходаш а. Боахама а колхозхой а доходаш дуккха лакхлургья тханцига тIадоагIача шера, планага хьежжа юртбоахама культураш дика хьувкъае тха вIаштIехьдоале. ХIаьта цох шеко а яц.

Геттара чIоагIа низ боргба тха боахамга нагахьа санна оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдойя. ХIаьта тха декхараш иштта да: паччахьалкхенга кIа, шекара свекла йохкара пхе шера план диъ шера кхоачашъярал совгIа планах доагIачул совгIа 2000 тонн кIа, 5000 тонн мерза овлаш дохка лаьрхIад кхаш леладераша. Пхе шера планах паччахьалкхенга йохка еза хьайбай продукташ В. И. Ленин ваь 100 шу дузача хана ехка бовла дош деннад тха боахама хьайбаш леладераша а. ХIаьта цу планал совгIа ши бIаь центнер дулх, ши эзар центнер шура йохка а лерхI шурий - товарни фермай къахьегамхоша.

А. КАРТОЕВ.

Гудермесски района «Октябра 40 шу» яхача колхоза керттера агроном.

ШЕРА ПЛАНАЛ СОВГIА

Хьайбашта лертIа Iан кийчо яра боккха теркам тIабахийтаб укх шера Грозненски района «Староюртовский» совхоза цхьоалагIча шурий-товарни ферма коллективо. Дукха доакъар Iалашдаьд цар укх шера: 5444 центнер силос, 452 тонн йол.

Дика кийчъяьй помещенеш а. Ферме ерригача базашта дика ремонт яьй. Хьалъеш латт керда помещенеш.

Лакха я совхозе хьайбай продуктивность. Укх шера 7920 центнер шура яккха а йохка а езаш бар ферма хьайбаш леладераш, паччахьалкхенга 6865 центнер йохка езар. Из декхар дика кхоачашдаьд: 10-ча ноябре кхоачашъяьй паччахьалкхенга шура йохкара план. Беррига низ тIа а бахийта паччахьалкхенга планал совгIа ши бIаь центнер шура йохка гIерташ боахк уж. Къахьегама вахте а атта керда балха толамаш доахаш хьабоагIа ферма доаркаш.

Къаьстта дика къахьегаш я ферма доярка Я. Шамсадова. Ше лeладеча доахах хIаранегара 3080 килограмм шура яьккхай цо 11-тIа декабрь тIакхоачаш, планах йоагIар 2200 килограмм мара йоацача. Иштта дика толамаш даьхад Хунгаева Исамас, Абзотова Айзанас, кхычар. ЦхьайттагIа декабрь тIакхоачаш хIара Iаттагара шура яккхара шера план 400 килограмм гаргга тIехкхоачашъяьй цар.

Р. АУШЕВ.

ДИКА КЪАХЬЕГ

Юбилейни шу толаме чаккх а даьккха пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра яхье баьнна къахьегаш ба хIанз тха хьайбаш леладераш. Шера планах яккха еза шура цхьайтта бетта яьккха а баьнна, паччахьалкхенна ялх бIаь центнер шура дIаеннай тха хьайбаш леладераша.

Боккха пайда ийцар оаха лоаман даьгIенех. Цар торо хилийтар паччахьалкхенга дулх дохкара план 235 процент кхоачашъе а дулха центнер яккхарга дIадодар плановичул дукха лохде а, Янарсханов Сайдмохьмада. Кагиров Хьамида гIулакх деш хиннача Iулашцарча хьайбаех хIараннена дийнахьи буси цхьа килограмм дулх тIаккхийттад.

Шоаш ахкан замалахьа даьха толамаш чIоагIду цар хIанз. Берригa теркам тIабахийтаб колхоза хьайбаш леладераша хьайбаш чусоцадеш шура па эшаллийтара, из цар дика вIаштIехьдоал. Хьинаре къахьег колхоза хьалхалаттача доаркаша Масхутова Келисата, Адуева Лайсата, Исаева Любас, кхыбараша. Цар хIаране гIулакх деш вурийтт-вурийтта етт ба. Юбилейни шу долалуш хIара кхоабача Iаттагара 850 килограмм шура яккха декхараш тIайийцадар колхоза доаркаша, хIаьта хIанзале 1100—1200 килограмм шура яьккхай царех хIаране.

Хьайбай продукташ яхар лох ца деш хьайбаш дика Iангара дахара боккхача лоархIаме да доакъара база чIоагIа хилар. Цу гIулакха хьалххе чIоагIа хилар. Эрий тIаяьннача йоакхо йир оаха. Эрий тIаяьннача баьций 50 тонн силос еллай. Iалашъяьй цхьа эзар тонн гаргга дика йол. цхьабакъда, из ерригa хьатIаза яц фермана. ХIанз дика ха латташ ерригa йол хьайбаш латтача хьатIаоза дагa да тхо.

Хьайбаш дахка ха хьатIакхаьчай. Помещенеш кхоачам болаш ца хиларах чIоагIа хало оз оаха. Дахка деденнача хьайбашта къаьстта гIулакх, эргадаьккха доакъар эш. Из де йиш яц, родильни помещени ца хилча. Дахкаиза дола доахан чулаттача коровника чу цхьа моттиг хьакъоастаь дIаоттадаьд дахка деденнараш а дахкараш а. ХIаьта Iаьсий а цу хьала тIа да. Шендаш теха цхьан саьн чу дIакъоастадаьд Iаьсий.. Керда помещенеш хьалъяра дош массехказа дийцад колхоза правлене, хIаьта а кхы хIанзалца хувцаденна хIама дац. Цу тIа детта доахан леладергдолаш хилийта лаьрхIай оаха из Шаро-Аргунера ферма.

Белгалдаккханза даргдац цхьаьккха керттера кхоачамбоацар а. Дукха ха я фермашка электричество чуйиллара балхашта «Севкавказсельэлектросетьстрой» треста № 66 йолча механизированни колоннана доагIаш дола ахча колхозо дIахьожадаь. Кхоанеиаш ехкаш хIанзалца из кхоачаш ца деш хьабоагIа колонна кулгалхой.

I. ДУЛУЕВ,

Советски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза ферма бригадир.

МАЛХБОАЛЕН-КАЗАХСТАНСКИ ОБЛАСТЬ. Город Серебрянскагара гаьна доаццаш дола «Голубой залив» яха салаIара цIа болх бе доладенна дукха ха яц, хIаьта а шерра дIахезай цун цIи., Нах безаме тIаувзача Бухтарминска форда берда йисте салаIа ух Омскера, Новосибирскера, Красноярскера, кхыча городашкара къахьегамхой.

Укхаза долла а хIама салоIалуш да: безаме кийчдаь цIенош, дийхка хьун чамехьа хьаж йела цIена фо. ХIаьта керттердар — дика салоIам хулийташ бола нах безаме гIуланх деш хилар да.

СУРТА ТIА: «Голубой залив» яхача салоIача цIен юкъара куц.

ТАСС фотохроника.

ХЬИНАР СОВДУВЛ

Грозненски вагонии депо коллектив, крекингисташа дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца, пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра ударни вахте эттай. Яьккхай хьалхара котало. Ремонт а яь цистернаш мехкдаьтта продукташта кийчъяь дIаялара 11 бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй.

Депо цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалатт вагонашта ремонт ю цехи вагонашта технически тIахьожам лоаттабу пункти. Доккхий къахьегама толамаш доах цистернаш цIеньеча Умархаджиева, вагонашка хьожача В. Джамалдинова, слесара Межидова, кхычар а.

Арахецача продукце дикал лакха хилийтара мероприятеш балха юкъеяхьа лаьрхIад укхаза.

* * *

Укх тIеххьарча бетташка беркате болх беш хьайоагIа Грозненски наькъий дистанце нн. Тимаеви, Шкаровскийи, Ситникови керта латта кхоалагIеи, бархIлагIеи, иисnагIеи околодкаш. Наькъий боахама массе тайпара ремонт яра декхараш тIеххоачаш е даь дукха шпалаш, металл, ахча кхоадаьд цар.

Дистанце кулгалхошеи профсоюза комитетои «Коммунистически къахьегама околодок» яха цIи елар цу околодкай коллективашта.

Наькъа дистанце къахьегама Сийлен книжка производства хьалхалаттарий цIерашца хьалдузаш латт. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш Н. Арапиев, М. Хамхоев, Б. Сараланов, И. Рындин кхыбареш.

Г. АНОХОВ.

СССР ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗИЙ – 50 ШУ ДИЗАРГА

КЪОНАХЧАЛА ШКОЛА

СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА КОМАРОВ ВЛАДИМИРА ЦIЕРАГIЧА ЛАКХЕРЧА АВИАЦИОННИ УЧИЛИЩЕРА РЕПОРТАЖ

●

Лакхера авиационни училище йолча городе Ейске кхаьчар со летчиккий Тра-гIанара выпуск йолча хана. Традицех из ди деадара бехке барашта совгIаташ тийлар курсанташа — хьалхарча курсерчар. Къонача летчика Николаев Владимира электробритва кхаьчар. Ханнахьа нийсделар из совгIат: дийша ваьннача хIанз хилала яргйоаца оатхал яр бритва.

Город Фрунзе ваьв Николаев. Юкъерча школе дешаш волча хана астрономии баскетболи дукхаезаш хиннав из. ХIаьта авиацена са безам тIабахар, йоах Володяс, космически эра йолаеннача хана.

— Тхо, кIаьнкаш, дерригаш а космонавташ хила лерхIаш дар, цудухьа вахар со авиационни училище, — аьлар Николаева.

Оаха хьоашал тоссача дийнахьа эггара хьалха тIайийхар цо Советски ТIема Фегарча Низий лейтенанта погонаш тIаяла эпсара форма.

Эпсарий-авиаторий керда отряд чIоагIла даькъала йийцар училищенача летчика-космонавта Владимир Михайлович Комарова сесага—Валентинас.

— Оаш шоай професcех доккхал деш дика хет сона. аьлар цо. — Низ болаш къонахчал долаш барий професси я из. Шоана лакха цIена сигале хилар, аьттонца шо сигалъахар а кIаьдда Iодоссар а лов сона.

ТIема летчикий училище ший маьра вахар дIахо хьош долаш санна хийтар Комарова Валентинайна.

Майрача космонавта сийрда вахар эпсарашеи курсанташеи боккхача безамца деддаь леладеш хиларо дог тоҳадалийта яр из.

Училища тIема сийлен музее Комаров Владимира уголок яьй. Укхаза боча хеташ йоалаю цун шинели эпсара кители. Комарова ше эггара хьалха космически кемаца водача хана шийца йихьаь хIамаш. Царна юкъе — комсомольски значок. Космонавта вахар довзийт дукхача сурташа. Фотообъективо полковник Комаров чулаьцав космонавташта юкъеи дезалцеи волча хана.

Цкъа космосе ваха кийчлуш ва из, цкъа ший йиIигаца Иринкацеи воIаца Евгенецеи салоIаш ва.

— Летчика-космонавта уголоке со волча хана из цIаккха а укхаза, вайна юккъе, вац аьнна хеталац сона, — йоах дошо медаль а йоаккхаш школа йистеькккхача Николаева. ТIехьашкахьа дисад курсанташа хIанзара авиационни техника Iомахиллаш чIоагIде уж еш хинна, шоай денал чIоагIде уж Iомалуш, шоай тIема школа сийлахьча традицешца хьалкхебеш хинна шераш.

Комарова цIерагIча училища истори дIадоладеннад Петроградa юххерча. 1918 шера аьхки Россе эггара хьалхара форда летчикий школа йилла хиннача Гутуевски гIайрен тIа. Цу хана сихагIча программах Iомабора учлеташ, школера боаллашехьа а фронте ухийтар, къона республика лорае.

Ейске биц ца болийташ дагакхоаб кIай гвардейцашца лаьттача тIем тIа лийга летчик Тахтелийи механик Бахваловн. Уккхаза училище ткъамаш хоттаденнад шоай деналера гIулакх 1934 шера Шан океана тIа тоIадаь лаьттача «Челюскинца» тIара нах кIалхарбоахача хана хьахьекхача эггара хьалхарча Советски Союза Турпалий Ляпидевске, Леваневске, Молокова, Доронина.

Фашистски Германеца тIом лаьттача хана мехка къилбаседехьарча советски сигала, Балтийски Iаьржачеи фордаш тIа лийтаб училище яьккхараш. Училище йистеяьккхача 220 летчиках Советски Союза Турпалаш хилар. Царех пхенена шоэлагIа еннай из сий дола цIи.

... ТIом болабенна хьалхара шу дар. Лоа уллача тундра тIа — сигала шин «мессершмитана» тIом беш вар Сорокин. Аьттув боалаш пулемет техачул тIехьагIа Iаьржа жIаргтIалатта цхьа стервятник дIакхесса кхера санна чуйолаелар. Когах чов хинна летчик моастагIчуи шоллагIча машинана тIахьийдар. ТоIайир гашетка, цхьабакъда, пулемет болх беш яцар — патронаш кхоачаеннай. тIаккха ший самолет цунна тIатоха лаьрхIар советски летчика. МоастагIчун самолета цIог хоададир, цхьабакъда, цун машина а яр толхаяь. Йоккхача халонца тундре Iохоайир из. Цига цIаьхха бIаргабайра цунна чуйитача самолета тIара гитлеровцаш. Дов вIашка доладир. Цига, лаьттарча тIем тIа а, котваьлар Сорокин. Цул тIехьагIа, ший деррига денал ура а оттадаь, теккха вайбараш болчахьа вахар из... Бохабаь шаккхе ког дIабаьккхар цун. Цхьабакъда, госпиталера араваьнначул тIехьагIа юха а самолетаца лела Iомавелар Сорокин. Майрача летчика-истребителя счете чуяйта моастагIчун 18 самолет яр.

Укх тIеххьарча шерашка турпалий когортана юкъевера училище кхеваь цхьаькха, «Восход-2» яхача космически кема командир полковник Беляев Павел.

...Выпускной сайре йолча хана лейтенанта Николаева ший доттагIий — училище йистеяьккхарий цIерагIа памятни вымпел елар цхьоалагIча курсе деша багIараша. Училище керда деша баьхкарашта къоначa летчикаша енна символически эстафета яр из. Эстафета дIайийцар курсанта Воробьев Александра, Волгоградерча дIамигача саго. Училище цо бена никъ Николаева бар санна боацаш, кIезиг-дукха кхыча тайпара бар. Из хьалкхийнав традицех беррига маIача наха шоай вахар эсrapна дувзаш хиннача советски эпсара дезала юкъе. Школе деша ваьгIача шерашка спорт-аэроклубе Iомалуш кхо шу даьккхадар Александра, цу ханне а спортивни машинашна пилотаж яра хьалхара разряд еннаяр цунна.

Цул тIехьагIа аз къамаьл дир училища командираца авиаце инарал-майораца Ривкин Борисаца. Къонахчалеи самолет лехкара говзален школа хилар цунна Волга тIа лаьттача сийлахь-боккхача тIемах. Сталинградски сигала турпале гIулакхаш карагIдаларах Советски Союза Турпала цIи елар летчика-истребителя Ривкина. Берлина юххерча сигала чакхбаьккхар цо тIом.

— Iалаьмате йоккхача технически прогресса тешаш да вай, — аьлар инарала, — Советски мехко тата массагIча реактивни самолетащеи техника кхыча кердагIча средствашцеи кийчъяьй авиаци. Цо хоадамболлаш йола влияни яьй хIанзара летчик кийчвара. Училище йоаккхача хана самолет лехка Iомавенна Iац из, цо кIоаргга Iомаю техника, массе оагIорахьара образованни йола саг хул цунах. Тахан училище йистеяьккхачоа алхха летчика диплом енна Iеш, летчика-инженера диплом а лу оаха.

Аз хаьттар, преподавателашеи курсантшеи мишта тIаийцар училищах летчика-космонавта Комарова цIи тилларах хинна хоам, аьнна.

— Из тхона массанена йоккха сийле йолаш да, — жоп делар инарала, — Космонавт хулга — хIара къоначa летчика эггара чIоагIагIа дагалаттар.

...Массехк ди даьнначул тIехьагIа ше кхебаьраш ТIема-Фегарча Низий строеной доакъошка дIабаха пакъабоахаш яр авиационни училище. ХIаьта курсанташта къахьегама дешош дар дIадолалуш.

Петр ЯЩЕНКО,

АПН корреспондент.

ТОХКАМАШ ДУ КЕРДА ПОЛИГОН

Масса лела тепловозаш, электровозаш, газотурбовозаш хьадара Iилмахоша, конструктeраша, машинашъераша къахьега дукха ха я. ХIанзлехьа хьаьй цу тайпарча машиний спытни образецаш. Уж массе а оагIора тахиара городаш Белореченски Майкопи йолча моттиге лаьрххIа йола тохкамаш ду полигон яьй.

Паччахьалкхен приемни комиссе председателя профессора Золотарский Алексея АПН корреспондентага хьахайта махиллара, полигона никъ моллагIбар санна бац. Из ба поездаш геттара масса лелаяра эшаш дарашка хьежжа билла ийс километр дIоахал дола го боаха никъ. Контактни сеть чIоагIагIа дегIача бIоагIаш тIа гIолла йиллай. Цунна электроток тергья лаьрххIа цу гIуланха йиллача тяговой станцегара.

Юрий ПОНОМАРЕНКО.
(АПН).

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI. 16 декабрь 1967 шу.

Доазол дехьара

ЭКВАДОРСКИ КОММУНИСТАША МОГАДУ

БУДАПЕШТЕ КОНСУЛЬТАТИВНО ВІАШАГІКХЕТАЛГА

ГУАЯКИЛЬ, 14 декабрь. (ТАСС). Эквадора Коммунистически парте Центральни Комитета органа «Пуэбло» яхача газето редакционни статья тIа могаду коммунистически болхлойн партей викалаш Будапеште вIашагIкхеталга.

Эквадора Коммунистически парте, йоах статья тIа, бакъахьа а нийса а лоархI коммунистически болхлойн партешта юкъе шиш оагIорахьара а дуккхача оагIоний а консультацеш хулга, иштта совещанеш елга а.

«Оаха цкъа аьнна а ца Іеш яьхад дунен халкъашта юкъера керда совещани йича бакъахьа я яхаш уйла йолаш да тхо, из тайпара совещани е кхоачамхилла хьалаш хьахиннад.— Оаха лоархI Москве коммунистически болхлойн 81 парте викалий совещани хинначул тIехьагIа дIадахача ворхI шера довзанза даргдоацаш лоархIаме хувцамаш хинна хилар.

Из — дунен халкъашта юкъера совещани гулъе езаш хилара керттерчарех цхьа бахьан да», — белгалдоаккх статья тIа.

«Пуэбло» яхача газето белгалдоаккх болхлой болам айхха кхоталанза, дунен социалистически система дIахо чIоагIъянза, империализмана духьала къовсам лоаттабеш дола низаш вIашагIтоханза, машар хьаллацара тIехьа лелацеча гIулакхий хьинар айданза дарг ца хилар. Уж, язду «Пуэблос», марксизма-ленинизма лергйоацача принципашка хьежжа коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъера совещани гулъе лоархIам боллаш бахьанаш да.

«Совещане де дезар моллагIча цхьаннена наказани елга дац. Цу совещане маIан бокъонца, шин духьа доацаш 1960 шера Москве викалаш гулбеннача хана 81 парте заявлене теоретически положенех хила мадезара да. Цудухьа Эквадора Коммунистически парте Центральни Комитета пленарни заседаней решенешка, цун программага а политически резолюцега а хьежжа, вежарашха йолча коммунистически болхлойн партеша консультативно вIашагIкхетара гIулакха дIайолаяь инициатива хьаллацанза, оахаш цига дакъа лацанза даргдоацаш хилар.

Цудухьа оаха могаю из инициатива», — йоах бух соцаш статья тIа.

ЙЕМЕНЕРА СОБЫТЕШ

КАИР, 14 декабрь. (ТАСС). Йемена Герзашцара низаш, «Аль-ахбар» яхача каирски газето беча хоамах, мехка дерригача хьала доал деш да аьннад Йемена премьер-министра Мохсен Эль-Айне. ДIахо Эль-Айне аьннад, республикана духьалара элементаш Йеменера египетски бIунаш дIадаха доладелча денз шоай низаш Эль-Джоуфе, Хаулане, иштта Санана малхбузехьарча лоамашка а гулде яьнцай. Правительствана духьалара бIунаш еза-йоккхача артиллереца Iалашдаь дар. Царга хьаухаш дар Іалаьмате дукха герзаш тIема кхоачамаши. Роялисташа кхаашца шоашкахьа доахаш хиннад йеменски столицана гонахьа даха тайпаш, цар новкъосталца Сана дIалацар духьа.

Бакъда империалистически низий планаш ехай, белгалдаьккхад премьер-министра. Йеменски герзашцарча Низаша монархистий отрядаш йохайир, хIаьта хIанз уж лелхаяь тIехьара тIа дов а ду, аьнна тIатехар цо.

ХьетIадоагIача кIиранна, белгалдоакх МЕН яхача агентства, Йемена пачхьалкхен кхерамзлен лакхехьарча суда заседани хургья, хIаьта цига дувцаргда роялистски министрех цаI хиннача а мехка малхбузерча республикана духьаларча низий кулгалхочун а Ахьмед Насра Эс-Сибаге дош. Из каравоалаваьв дукха ха йоацаш Йемена герзашцарча низий хьалхалаттача цхьан отрядо операци еча хана.

ВЬЕТНАМСКИ ТІЕМАХ ХЬАХИННА НИЙРЧАДАРАШ

ВАШИНГТОН, 14 декабрь. (ТАСС). Американски экономикана кхерам тIатессаб Вьетнамерча тIемаца ювзаенна «дегIайоагIача милитаризаци» аьлар селхан кхыча мехкашцарча гIулакхашта йолча сенатски комиссе председатела У. Фулбрайта. Сенате ше къамаьл деш цо аьлар, колледжейи, университетийи барт бохабу мехка «лоархIамера политически низ» хиннаб тIема-промышленни комплексах. Промышленноста тIехь-тIехьа дуккагIча доакъоша, йоахар дIахо сенатора, деш дола пайдаш, тIема бюджета да. Из укх шера 75 миллиард долларга дIакхоач.

Вьетнамски тIемах «хьахиннача нийрчача гIулакхех» ше дувцаш Фулбрайта аьлар, цу тIемо «вай халкъа а цун кулгалхошта а Iалаьмате йоккха правствении кризис яьй». Президента Джонсона къела духьала дIахьийнача тIема мел хьожадаьр Вьетнаме беш латтача тIема эшачарга дIаухийт, белгалдаьккхар цо.

ЛУИ ВАШКАНСКЕГАРА ХЬАЛ

ЛОНДОН, 14 декабрь. (ТАСС). Операци яьча цхьайтталагIча дийнахьа Луи Вашканский — дунен тIа эггара хьалха кхыча сагах хьадаьккха дог доалла саг, хьалха а санна, хала вац. Кейптаунера Рейтер агентства корреспондента хьааьнначох, «Хроте схюр» больницерча лораша Вашканскена метта хьаураха а менге тIара когаш Іоттабе а мукъабеннаб.

БАГДАДЕРА АТОМНИ РЕАКТОР

БАГДАД, 14 декабрь. (ТАСС). Багдаде болх бе йолаеннай Советски Союза новкъосталца хьалъяь атомни реактор.

Реактор хьалйир советски специалистий группо кулгал а деш царех дукккхабараш Советски Союзе дешаш а практике а хиннача иракски инженерашцен техникашцен айхха цхьана къа а хьегаш.

ГРЕЦЕРА ХЬАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 14 декабрь. (ТАСС). Греце короля Константина селхан кхайкарал дьд, Ассошиэйтед Пресс агентства Афинера беча хоамах, «военни режим дIаяккхара» новкъостал де гречески халкъ тIахьехаш. Из къамаьл дIакхайкадаьд Греце Къилбаседехьа йолча коротковолнови радиостанце. Хеташ долчох, хIанз король Константин Ларисеи Салоникашкеи мятеж гIоттаьйча гречески эскара тIемахой доакъошца ва тIехьа тешал доацача хоамашка диллача Афиншкахьа вода.

НЬЮ-ЙОРК, 13 декабрь. (ТАСС). Тоъал Iмад йоацаш лаьттача Афинерча радиос, ЮПИ агентства Афинерча корреспонденто беча хоамах, тахан хьахьийр короля Константина правительствана духьала кхайкарал даь хилар. Гречески герзашцара низаш, — белгалдьккхар радиос, — къаман цхьоагIо лорае а мехках даькъий де гIертар герзаца хIалакве а лаьрхIа хилар. Гречески правительства «сабаре хилара» тIахьийхар нах.

ЛОНДОН, 13 декабрь. (ТАСС). ТIема самолеташ патруле геттара лоха лел Афине хьал хIанз а кхохкаденна долча моттигашта тIагIолла, яхаш хоам бу Рейтер агентства. Герзашца кийчбаь салтий ба столица центр лораеш, Парламента зданена гонахьа танкаш латт.

ШИЙ ХАННАХЬА ДІАХАЙТАР

ВАРШАВА. (ТАСС). Польски общественносто хIанз а керттера уйла тIайохийташ я СССР правительства Малхбузен Германерча хьалах лаьца ФРГ правительстваге яь заявлени а США, Англе, Франце правительствашка яь заявленеш а. Уж лоархIамера документаш шерра доьшх польски кепайоазоно, радиое телевидене. «Из дагакхаба деза Бонне» яхача редакционни комментаре тIа «Жолнеж вольности» яхача газето язду, ФРГ-е неонацистски милитаристски низаш чIоагIлуш доагIаш хиларца дувзадена ФРГ, США, Англе, Франце правительствашка яь Советски заявленеш дено дIадехаш дар хиларах. Заявленеш кепатеха араьхай мора бесара политикаш, Потсдамски соглашенеш шоашта йицъеннай аьнна хетийта гIерташ долча ФРГ официальни гIоззраша хийнца никъ а луш. Іаьдал шоай бе доллар духье къовсам болабе гуччахьа кийчлуш болча хана.

ХIанз эттача хьалашка мегаргдоацар хьалхагIе а дIахайтилга санна йола Советски правительства заявленеш къаьстта лоархIаме я, хIаьта Бонне из дагакхаба а деза.

«Глос працы» яхача газето комментаре тIа белгала аьлча, язду: ФРГ кхерамеча наькъаца дегIаухаш хилара духьала протест яра маIан долаш йола Советски правительства заявленеш ерригаш а низза а хьаллоац дерригача польски халкъо. Цудухьа низ маккхоачча тIехьа да тхо ФРГ правительствага санна, иштта США, Англе, Франце правительствашка а яьча советски заявленешта.

ЭЛЬДАРОВО. 60 ДИ

12 октябрь

Хьем боацаш сиха Эльдарове яхар республика общественни порядок лораяра министерства пожарни хан управлене начальник А. В. Щербиной цун заместитель В. А. Куксини керте бола командаш а йолаш йола пожарни машинаш.

Самолетаца Москвера баьхкар СССР мехкдаьтта доахача промышленноста министра хьалхара заместитель С. А. Оруджеви СССР общественни порядок лораяра Министерства пожарни хан Керттерча управлене начальника заместитель инарал М. И. Земскийи. Цига тIаьхьийхар иштта Советски Союзе а дукхача доазал дехьарча пачхаьалкхенашка а бовзаш бола йийнна цIераш йоаю бакинцаш — полковник К. В. Ткаченкои подполковник В. П. Сомови, Къилбаседа - Кавказски промышленни района горногазоспасательни дакъа штаба начальник Социалистически Къахьегама Турпал И. Д. Олейников, кхыбола специалисташ.

Шин яьннача тIайолаелар лаьтта оахкача техника, тракторий, материалаш тIайолча автомашиний колоннаш. Цу сахьате хьахилар массехк чаьтарий городок.

Новкъостала баьхкар Ленина орден лелаеча № 7 йолча специализированни треста Грозненски монтажни управлене болхлойн инженераши.

Хадданза дийнахь а бус а сийгаш тувсар электросварка. Пхи ди далалехьа дукъа босен тIа хьалъэттар хIаране чу эзар кубометр хоша йиъ резервуар. Цул тIехьагIа 27 сахьат даьяча хьахилар шиъ кхы а. ХIанзалца тресте хинна рекордни хьокхам бар цхьа резервуар ворхI дийнахъа яь яккхар. Грознерчар Эльдарове долла хIама а иттаза сихагIа дора. Балхаш боккъала а ударни хьисапе да а дора. Оалаш махиллара кулгаш вIашка ца дохкаш къахьегар участка начальника Борис Николаевич Зайцевен мастера коммуниста Георгий Иванович Гороховен кулгалдеча 32 саго.

Резервуараш ечара болх даккха хIама доацаш нийса вIаштIехьбаькхабар слесарий бригадираша С. П. Пристинске, В. В. Кардаильске, П. В. Скрипникова. Къаьстта а белгалбаьлар слесараш Умалатов Ахьмад, Гераськин Анатолий, Дьяков Федор, хIаьта емкосташ вIашагIхоттача слесараш-трубопроводчикаш Безруков Игорь, Шаповал Александр, Музалевский Анатолий, хIаьта цо цул совгIа сварщика декхараш а кхоачашдора. Овнаш тIехлаьнна дика дора сварщикаша Тихонов Валентина, Алекьян Ваграна, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлошъечо Гулидова Раиса Ивановнас, управлене ветерана сварной ов дара опыт йолча мастера Гоман Франц Вацлавовича. Хадданза электроэнерги хулийтар йиъ сварочни агрегат Іалашъеш хиннача моториста Ахмедов Рамазана. Башха дика къахьегар иштта крановщика Ермоленко Петра, шофера Щербина Евгене.

Дага а доацаш керда духьале нийсъелар — пожарни руковашкара деттача хиво лаьттан тIехе юаллийтаяр, цудухьа лаьтта текхилга скважина яьккхача тIехенна тIакхоачаш а латтар. ТIаккха юха а болх бе йолаелар бульдозераш. Эзараш кубометраш лаьтта цхьанахьара кхычахьа даькхар цар.

Цу балха тIа, ораш доахача а саннa, белгалбаьлар бульдозеристаш В. Грачев, Х. Хугаев, В. Андрианов, В. Коробов, А. Еврошов, М. Регент, кхыбараш. Цу тIа а машинаш цIерах лорае тIатехача фертаех ала а баьнна, укх сахьате машинаш лоталургья аьнна хеталуш, селлал цIера гарга тIаухар уж. ХIаьта а сакхат ца хулаш, Іаьржача кIура морха юкъера хьагуча а яьле, керда лаьтта токхадийя юха а токхам бахьан даьннача орагахьа мугIарагIа тIайолалора уж.

Іалаьмате боккха ала скважина Іургах, ка маьхала а йоалаш, дIакъоастабар духьа цигара дерригa металл дIадаккха дезар. хIаьна аьлча газ цо юха лотализа юсаргьяцар. ДIаьха мIараш-якараш а тувсаш, тягачашца цIера алапа юкъ-юкъера хьаьхар йохаьлча вышка, приемни мосткай формехьа йоапа деталеш, бурильни турбаш. Из болх болабир инженер М. Корниленко керте а волаш болча горногазоспасателаша. Массехк ди даьлча халла токхаяь араьккхар еза оборудовани а. ХIаьта а дерригa металл хьадоаккхадаланзар: конструкцеш чIоагIгIа йоккхийча блокех еллача ларда тIа чIоагIъяь яр. Къопахчал а долаш болх бора слесараша И. Сигаева, М. Корниленкос, П. Павлюченкос, сварщика И. Самохвалова, тракториста И. Скрылева. Операцена де ха а ховш кулгалдора «Грознефтеразведка» треста вышкомонтажни контора воккхагIча прораба Иван Тимофеевич Кибалкос.

Белгалбаха боагIа иштта мухьаш дIа-са увзара, металл арадахара, тIехьаювзаш машинаш дIа-са кхувлара ерригa заданеш сиха кхоачашъеш хинна трактористаш И. Штефан, Б. Болотбиев, В. Ковальковский, Д. Мальсагов, В. Хаджимурадова, П. Буравлева. Трактораша хадданза болх белга Іалашдара «Грознефтеразведка» треста транспортни контора тракторни цеха воккхагIча механика Н. Старицке.

СУРТА ТІА: турбореактивни установкаш болх беш я· Цар № 58 йолча скважинах хьахоадабу Іалаьмате боккха ала.

Щи юхатохар

Эккхамца цIи йоае гIертабар, мехкарча мехкдаьтта промыслашка хьалха из деш хиннача тайпара. Цунна кийчо йир. Цул тIехьагIа вординаш тIа а оттадаь цIера ала урагIъухача кIоага йистте дIатIадихьар юхье Іоуллаш 400 килограмм взрывчатка а йолаш дола тIаьск. Ийкхар. ТIаккха а... йоагаш яр мехкдаьтта кIеж.

ХIанз фу дергда?

— Турбореактивни установкаша хьакъоастабергба вай ала, — аьлар К. В. Ткаченкос. — Баку оаха яьй уж эксперименташ. Укхаза экзамен луш я уж.

Шераш йоаяра цу установкаех пайда эцара идея Краснодарски краера яьннай. Чакхъяьккхай из бакинцаша. Азербайджански ССР общественни порядок лораяра Министерства пожарни охрана управлене начальника Константин Владимирович Ткаченкоси цун заместитела Виталий Петрович Сомовеи инженерий группаца цхьана конструктивни хIамаш юкъедихьад цунна: двигателах тессад хийи чопи. Цу дерригача хIамаша чакхъяьначa газаца цхьана хьаю йоагаш йоаца, чIоагIача низаца аланна юкъе чу а еле, из мехкдаьттах хьакъоастабеш йола хIама, тIаккха цIи йов. Ши установка вIашагIъеллай Баку, цаI — Грозне. Из кийчъеча хана дукха хьаькъали творчески къахьегами юкъебихьаб Грознерча моториста Халхунов Николая. Цо вIаштIехьдаьккхад машина водитела кабина чура двигатель атта лелаергйола гIулакх.

Скважинана юххера чIоагIеи тешамеи моттиг ийшар, турбореактивни установкашта тIаэзар бIаьш тоннаш жагIа. Моттиг кийчъеш бар воккхагIа вола прораб И. Кибалко керте латта мехкдаьттахой. Цхьабакъда, шин турбореактивни машина чура фе-хин кIеж юххьанца тIахецарах аьттув баланзар.

Кхо ди даьннaчул тIехьагIа — 26-ча ноябре — цIера аланна духьала юха а атака йолайир. ХIанз скважинана юхе яр кхо машина. Шоай гIулакх деш яр хини чопеи низ бола кIежаш. Щера дерригa алаш (лаьттан тIа а доагар мехкдаьтта) доадир. Скважинана гонахьара температура лохъеш дукхача сахьаташка боккхеи халеи болх бир пожарни охрана бIухошеи командирашеи. Сарахьо болх бе йолаялийтар турбореактивни двигателаш. Довкъашка гIолла гаьнна дIадаьржар тата. Іалаьмате низкъаяча балхо вIаштабихьа беррига нах аьттув баларга сатувсаш бар. Пхиъ, ворхI, итт, цхьайтта минут. Щера ала скважина йистацара дIа а къаьста байра. Цига мел хиннараш цецбаьлча санна латтар... Цул тIехьагIа «Ура!» яхаш цIогIарч доладелар. Нах вIаши мархIабетталора, шоайла барташ доахар.

Скважина чура араеттар мехкдаьттан газеи мора кIеж. Пульверизатора чура кагий тIадамилгаш шорттига Іолегаш санна хеталора.

Цхьабакъда, ши сахьати итт минути яьннача гIолла, малагIча бахьанах дар а ца ховш, юха а цIи яьлар.

29-ча ноябре кхаь турбореактивни установко йиъпагIча минуте дIакъоастабир ала.

Цига шоай говза хьахьекхар пожарни шофераша - грозненцаша мотористаца Халкунов Николайца цхьана Стульев Георген бакинца Романенко Федорем. Атака еча хана лотаеннача мехкдаьтта кIежагара 8—10 метр мара гаьна боацаш хиннача цар вIаштIехьдаьккхар машинаша цахаддаш болх белга, эшшача моттига нийсса юкъе тIахьежайора хицен чопацеи пурх беш йола фе кIеж, цу тайппара ала дIакъоастабара новкъостал а деш.

Тайп-тайпарча професеех, тайп-тайпарча къамех бола бIаьш нах бар укхаза къахьегаш: эрсий а нохчий а, гIалгIайи азербайджанцаши, чувашаш, украинцаши т а т а р а ш и, хIирий а эрмалой а. Царех бIаьннеша къ о н а х ч а л и денали хьахьекхар. Новкъосташа кулг кховдадир Средни Азерча, Куйбышевскии Волгоградскии областашкарча доттагIаша.

Ераш я къаьст-къаьста эпизодаш. Вулкана чура санна, Iалаьмате боккхача низаца доагаш дола мехкдаьтта араухача скважинана мамогга гаргагIа дIаюхе йига езаш яр хий детта шлангаш. Щера тIа а ухаш, мехкдаьтта кIежа цахаддаш хий тIалехкаргдолаш эшшача оагIорахьа стационарни лафетни бIоагIий дувгIар пожарнеша А. Хакишева, Н. Улитина, Н. Сазонова, А. Мадаева, А. Кваша, А. Разумова, хIаьта царца цхьана бакинцаша С. Раджабова, Э. Ибрагимова, С. Аллахвердиева. Брезентах яь комбинезонаш ювхаши маскаш тувхкаши болча майрача наха цахаддаш хий вIашкадеттар тIера баркъа лота ца далийтар духьа.

Шоай де дезар корзагIа ца боалаш дора пожарни подразделеней командираша грозненцаша Л. Задкова, И. Пономарева, В. Погарелова, В. Сенчикова, А. Москаленкос, М. Канаухова, А. Петрова, бакинцаша Г. Манучаряна, Г. Федорова, кхычар. Укхаза кхетам хила, бартаца гIулакхаш чакхдаха, кулга оамалца кулгалде деза: тата сов чIоагIа хиларах къамаьлаца дувцар пайдана дац — цхьаккха хIама хазац. Кулга оамалагIа дувцар геттара дика кхетадора беррига бIухоша. Болх дIа ца бодаш сецача хана гучабоалар В. П. Сомови В. А. Куксини, тIаккха гIулакх юха а тоалора.

Майрали денали

Температура йистара а хIаьта цул тIехьагIа взрывчаткаца скважинана йисттера фланец хьакъоастаяра а (из де лерхIаш дар), бокъонца зем баккха безар цун. ДIатIа миштa вохалургва цунна? Мала гIоргва?

— Сон Яковлеви гIоргва, — аьлар «Грознефтеразведка» яхача треста керттерча механика М. Некрасова. — Цига-м хьежа, зийна ца Іеш, дагалаьцар чакхдоаккхалургдий ха а ма дезий.

Капюшонаш йоахка брезента плащаш ювхаш вола ши саг йIайхача кIежагахьа волавелар. Хин кIежа кIал гIолла, юххера а, скважинана йистте дIакхаьчар уж. Керта тIа гIолла дIаух турба чура арахьийдда мехкдаьтта, хIаьта пхи—ворхI метр лакхехьа цIера ала боаг. Наг-нагахьа къайлабуьл уж кIуран Іанараш юкъе. Массава сакъайла хьежаш латт. Массехк минут яьннача гIолла арабоагIа цу жожагIатенна юкъера. Бовзаргбоацаш ба уж: мехкдаьтта тIамийхка Іаьржа я юхьмараш, бIаргцIацкъамаши бIарга ногIаралли кхайладаьннад. ХIаьта нах, кхыметтел бела а къежаш, блиндажа тIа хьалтIабовлаш латт. Чакхбаьннаб. Цул тIехьагIа кхы а массехказа бахаб приспособлени йиста. Майрра лелар М. Некрасови Эльдарово-Орлинн яхача мехкдаьтта разведка противовыбросови оборудованега хьожаш вола В. Яковлеви. Цхьабакъда, массанахьа а хьажа вIаштIехьдаланзар. ТIаккха скважина йистерча цIера юкъе пожарней группа чуйигар Иван Яковлевич Пономарева.

Цхьабакъда, кхоачаш шин дии шин бийсеи а далалехьа юха а лотаелар мехкдаьтта кIеж, довкъел лакхагIа урагIбахар цIера ала. Мехкдаьтти гази аракхувсаш йолча вибрирующи патрубкашца цхьана взрывчаткаца хьакъоастае лаьрхIар фланец. ТIаккха цIи йоаергйолаш. Цхьабакъда, полигоне яьча экспериментах аьттув боалаш дола хIама хиланзар. 4-ча декабре турбореактивни установкашца йоайир цIи, хIаьта итт минут яьннача гIолла юха а ала ийкхар мехкдаьтта кIежах, бIаьш наьха футтаройна санна.

Фу дича бакъахьа да? — уйла йора специалисташа - мехкдаьттахошеи пожарнешеи. Укх балех довла кхы никъ боацилга да ер? Лаьттан тIа цIера ала а боагаш мехкдаьтта арадетта турбай гов дIадаккха дийзар. Оалаш атта да — дIадаккха. Инженера В. Яковлева массехказа тIа а ваха, зийра из балийна даьнна гов. Цул тIехьагIа аьшка муш а тесса, трактораца эза гоамйир из (хьакъоастае вIаштIехьдаланзар), юхьиг скважина йистехьа гарга а озаш.

5-ча декабре делкъел тIехьагIа сахьат даьлча эшшача оагIорахьа хьекхар мух. Мехкдаьтта кIежа хий тIамехкадора ткъаь лафетни бIоагIо. Команда маеллинге а хьалхарча юхьига тIахьийдар пожарнеш. ДIа майдан тIа а яьнна шоай позицеш хьалийцар турбореактивни установкаша. Дукха ха ялалехьа тата геттара чIоагIделар — болх болабир двигателаша. Унзаре михьарбаьнна бар ала. Барайтта минут яьннача гIолла хьакъоаста а баь, боабир из. Массане а паргIатбаьнна доккха са даьккхар.

Шин йоаяра ерригача операцешта, хий деттача, турбореактивни установкай балха скважина йистте хIана бацар аьнна дIагарга а баха нийса кулгалдеш бар Михаил Измайлович Земскийи Константин Владимирович Ткаченкои. ХIаьта беррига болх вIаштIехьбаьхар самолетаца юха Грозне вена СССР мехкдаьтта доаккхача промышленноста министра хьалхара заместитель Сабит Атаевич Оруджев вар...

— Миштa болх бир турбореактивни установкаша? — хаьттар аз инаралага М. И. Земскега.

— Геттара дика бир, — жоп делар Михаил Измайловича, — Грозне халача хьалашка промышленни тохкамах чакхъяьлар установкаш. Мехка эггара хьалха хIанз байтаб царга болх, хIаьта дIахо цу гIулакха лелаемегаргйолаш шоаш хилар цар хьа а хьекхар. Эггара хьалха укхаза техкад оаха цхьаькха тамашийна цхьа хIама — лаьттан тIа скважинана йистте ала лелха моттигаш цIенъяь йоаяр духьа чIоагIгIа беттача чопаца тар а луш установкаша бу болх. Из геттара пайдана хилар.

Г. ЕРШОВ.

(«Грозненский рабочий» газета тIара).

АНКУУ АТАГІАРА ОПЕРАЦЕШ

1960 шера 20 декабре кепатеха араьккхаяр НФОЮВ (Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман Фронта) Декларации программеи, цар къоастабаьбар Фронта керттера политически никъ: Къулбехьен Вьетнама къам кхычарех тийша хIама доацаш хилийтар, паргIато, демократи, нейтралитет йолаш хилийтара бола къовсам, юххера а декхар Къилбаседен Къулбехьен машарах вIашагIтохар а долаш. Цу хана денз доккхий хIамаш карагIдийннад НФОна. ХIанз агрессорийи цар марионеткайи низ-Іоткъамах мукъадаьккхад Къулбехьен Вьетнаме бахача наьха кхаь даькъах ши дакъеи территоре пхе даькъах диъ дакъеи.

Августе хиннача НФОЮВ чрезвычайни съезде тIайийцаяр Фронта керда политически программа. Цо къоастадаьд кердача юкъа дола океанал дехьарча захватчикашцарчеи цар сайгонски хуллашпарчеи Къублехьен къовсама декхараш.

ТIа-тIа керда коталонаш йоах Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Эскаро. ТIемаш дара эпизодех йола цаI йийцай «Вьетнам курир» яхача ханойски газета тIеххьарча номер тIа. АПН кепатох лерхI лоацъяь йолча цу статьяна.

Марионеточни бIун 7-ча бронетанковой полка лагерь уллар Анкуу яхача атагIа, Гуэна еррига а ши километр мара гаьна а йоацаш. Полка штаб яр Тамтхай яхача лакхаленна кIалхарча 400 метр шереи 600 метр йIаьхеи йолча майдилга тIа. Укхаза яр гобаьккха лоташи кхыйола фортификационни гIишлоши йола 150 казарма, шин танковой подразделени, мотогIашлойн транспортни роташ, бувзама рота, массехк тIема склад.

ЧIоагIъяь массехк позици а йолаш дола полк лораю ха оттадаьдар Тамтхайя эггара лакхагIча моттиге. Лакха аьшкабетона пеш, аьшкасаьргий картий массехк мугI, кIоарга сангараш, кхоттаяь, бIаь метрга кхоачаш шерал а долаш ехка минаш — цу дерригне а моастагIчун позицеш тIабохалургбоацаш чIоагIъяь я аьнна хетадолийтар. ДIа-са а ювлаш довнаш дара лаьрхIа лелаеш яр 76-миллиметровой йоккхий гопаш йола йиъ танк. Бийсан хана лагера территори а цунна гонахьара моттиг а боккха низ болча прожектораща сийрдайоахар.

...Цу бус мукъаяккхара Эскара подразделенеша атака дIайолаяра эша позицеш хьалийцар. Юххера а хилар из дукхача хана денз сатийса хоам. ТIемахой цхьоалагIча отрядо цу сахьате дов доладир ха деш барий кхаь позицепа цхьатарра. Цул тIехьагIа моастагIчун группировка дега юкkъе, шалта Іотташ санна, чухьийдар Тхос командовани ю штурмовой группа. Цул тIехьагIа кхо минут ялалехьа моастагIчун позицеш карлерзайир патриоташа. Тхос танк лотайир, цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа шиъ кхы а хIалакъяь дIаьяьккхар.

Цу ханна мукъаяккхара Эскара артиллеристаша дов доладир полка штаб латтача моттига. Цхьа массехк минут ялалехьа цIера ала хинна лотаелар моастагIчун еррига лагерь. КорзагIа а баьнна дIа-са ада баьлар моастагIчун салтий, дукха бар човнаш а хулаш легараш. Лелхийтача зарядаша хIалакъяь дIаяьхар аьшкасаьргий карташ а мини майдаш а. Чакхвала йиш йолаш мукъаяьхача моттигашка гIолла чухьийлхар штурмовой отрядаш. Цар, тур техача санна, тийда вIашагIъяьхар моастагIчун тIема порядкаш. Цунца цхьан ханна хIана дац аьнна, Тамтхай яхача лакхал тIара лагера чухьийдар цхьаькха отряд а. ВIаши кач а ухаш, лоацнача хана баьча тIем тIа йохаяь дIаяьхар дIа-са къестаяь марионеточни бIун группаш. Эггара чIоагIагIа дов деча юкъе латташ яр Нгуен Ван Ке отряд. Доалийташ пхезза гераз тохарца тIема пайлана йоацча яьккхар дов ду точкеи бронетранспортери.

Дукха ха ялалехьа дерригa а даьдаьлар. МоастагIчун 7-гIа бронетанковой полк дIаьлар.

Гуэ латтача марионеточни дивизе командовани гобаь чуерзаяьча полка новкъостал де кхы тIа а бIу бахийта кийчлуш хиннаяр. Цхьабакъда, мукъаяккхара Эскара тIемахоша города заградительни дов доладир. БIаьш цхьорч делхар дивизе штаб, полицейски участок, радиолокационни станци йолча. МоастагIчун бIушта кулгалдара еррига система кегаяьяр. Йоккхий топаш йийтта йохайир машинаькъан № 1 йолча стратегически наькъан уллув гIолла яь хинна моастагIчун доташ.

НФО бIун командни пункт йолча моттигера сигала урагIъяхар операци ка маьхала а йоалаш чакхъялар дIахойта тайп-тайпара бесаш дола ракеташ. Из операци еш патриоташа вийр моастагIчун 500 совгIа салтеи эпсари, хIалакйир 40 танки бронетранспортери.

Вьетнамски лаьттан цхьаькха дакъа а мукъадаьккхар интервентехи цар хуллаехи.

(АПН)

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней лоадама йоачан а йоацаш, хувцалуш морхаш хургья, бийсанна лоаман районашка кIезига-дукха лоа делхаргда, малхбоалехьара бийсанна лаьгIен дийнахьа гIаххьен мух хьекхаргба, температура бийсанна 5—10 градуси дийнахьа 4—6 градуси шелал а йолаш хургья.

17-чен 18-чен декабре лоадама йоачан а йоацаш, морхаш хургья, цхьайолча ханашка тIера а ювлаш, цхьайолча моттигашка дохк хургда, лаьгIо мух хьекхаргба, температура бийсанна 7—12 градус, хIаьта йийкхача ханашка 12—17 градус шелал а йолаш, дийнахьа 1—6 градус шелал а йолаш хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

17 декабрь, КIИРАНДИ

8.30 — «Шоана дукха еза̄енна ашараш» яха концерт. 15.20 — «Массанена а малх хьежалба» яхача Гайсултанова книжках йола литературни передача (нохчий меттала). 15.40 — Халкъий барттайнача дезале. 16.35 — «Къонахий къамаьл» яха Трунова поэма. 17.00 — Болхлой вахар яха радиогазета. 18.20 — РадиоладувгIархой декар кхоачашдеш оттаду концерт.

18 декабрь, 1967 шу. Оршот.

7.10 — РадиоладувгIархой письмош тIара оттаяь передача. 8.15 — Динах тешаш бараша деча хаттарашта дола жоп (гIалгIай меттала). 8.30 — ЦIагIа багIарашта. 8.40 — Концерт. 16.05 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.30 — «Марха реакционни чулоацам» яха беседа (нохчий меттала). 17.00 — Грозненски слюдяной фабрика болхлой декар кхоачашдеш оттадаь концерт. 17.30 — «Октябра революционни гуманизм» яха беседа. 17.45 — Болхлой дезале, яха очерк (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 декабрь, ШОАТТА

18.00 — Берашта дола фильм. 18.15 — Спортивни секцешка. 18.30 — Кога йоахка соалозашца ша тIа гIолла фигурни хехка балара дунен юкъера вIашагIкхетар. (ЦТ). 20.00 — Шоана, бераш! 21.55 — «Юхь тIара мара бовзаш бацар уж» яха художественни фильм.

17 декабрь, КIИРАНДИ

13.00 — Берашта. Зорькеи (гIалгIай меттала). ингалски мотт кердабаккхари. 18.30 — Кога йоахка соалозашца ша тIа гIолла фигурни хехка балара халкъашта юкъера вIашагIкхетар. (ЦТ). 19.15 — Шоана, бераш! 20.00 — Клуб кинопутешествий. 22.30 — Телевизионни кердадараш. 20.45 — «Письма Острова чудаков» яха художественни фильм.

18 декабрь, 1967 шу. Оршот.

18.00 — Берашта дола фильм. 18.15 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.25 — «Телезу» (нохчий меттала). 18.50 — Ашараш лоакх Димаев Іумара. 19.20 — «ЗIамигача кема йоккхача кхелах» яха бакъдолчох даьккха фильм. 19.30 — Телевизионни кердадараш. 19.45 — Шоана, бераш. 20.00 — Бакъдолчох даьккха фильм. 20.35 — ВЧК 50 шу дизарга. «Вихри враждебные» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойн отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-38; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ04358, Заказ № 5927.